

KLÍČ KE CVIČENÍ Z UČEBNICE ČESKÝ JAZYK 4

2. Jak asi říkala Magikovi maminka, jak mu říkali sourozenci, jak byste mu říkali vy jako kamarádi ve škole?

Řešení: Magiku, Magi, Makčo, Magoušku... Magi, Magu, Magišu... Magu, Magiku, čaroději, Magi...

4. Který předmět ve škole bude podle vás Magika nejvíc bavit a proč?

Řešení: Přírodověda – protože je jeho oblečení přírodní, bude se zajímat o přírodu. Vlastivěda – protože ho budou zajímat informace o naší Zemi. Tělesná výchova – je šťihlý, jistě rád sportuje.

1. a) Přečtete si společně báseň. Určete počet slov v jednotlivých verších.

Řešení: V každém verši je 9 slov.

b) Vyhledejte jednoslabičná a dvouslabičná slova.

Řešení: jednoslabičná slova: Na, čtu, si, na, jih / Na, za, už, o, zem / V, k, si

dvouslabičná slova: tiše, husy / zvoní / polích podzim, mlhu, vaří

c) Odpovězte na otázky.

Řešení: Který stěhovavý pták je uveden v básni? Jedná se o domácí, nebo volně žijící druh? **Husy, volně žijící druhy.** Popište, jak vypadají pole, když na nich „Podzim si mlhu vaří“. **Pole, kde podzim hospodaří, jsou plná podzimních plodin – dýně, slunečnice, brambory, řepa, kukuřice, obilí, jezdí kombajny, traktory...** Vysvětlete, co znamená vyjádření „podzim si mlhu vaří“. **Na podzim se často ráno tvoří mlha a leží na zemi.**

2. a) Spočítejte slova ve větách. Zapište jejich počet. Pište do sešitu.

Řešení: Zajíc rychle... 9 slov, Babička s... 8 slov, Na letním... 7 slov, Odpoledne... 6 slov.

b) Slova čtete po slabikách. Slova první věty hláskujte.

Řešení: Za jíc rych le vy bě hl a hned za se zmi zel vkřo ví. Ba bič ka sdě deč kem pės tu jí mr kev, ce ler a pe tr žel. Na let ním tá bo ře jsme cho di li na hou by. Od po led ne pů jde me kle su tr hat bo rův ky.

[Z] [a] [j] [í] [c] [r] [í] [ch] [l] [e] [v] [í] [b] [je] [h] [l] [a] [h] [n] [e] [t] [z] [a] [s] [e] [z] [m] [í] [z] [e] [l] [f] [k] [ř] [o] [v] [í].

c) Ve větách vyhledejte dvě slova se slabikotvorným r, l.

Řešení: vyběhl, mrkev, petržel, trhat

d) Vyhledejte slovo, ve kterém hlásku jinak vyslovujeme a jinak píšeme.

Řešení: Rychle – [richle], vyběhl – [vibjehl], hned – [hnet], dědečkem – [djedečkem], pěstují – [pjes-tují], mrkev – [mrkef], houby – [houbi], odpoledne – [otpoledne], půjdeme – [pújdeme], borůvky – [borúfky]

3. a) První dva řádky přepište do sešitu. Určete počet slabik a oddělte je čarami.

Řešení: Za | jí | ma | vý | vý | let (6 slabik), dál | ko | vý | au | to | bus (6 slabik), let | ní | práz | ní | ny (5 slabik), ja | ho | do | vá | zmrz | li | na (7 slabik), vel | ký | ryb | ní | k (4 slabiky), pěk | né | po | ča | sí (5 slabik), les | ní | pa | se | ka (5 slabik), moř | ské | po | bře | ží (5 slabik), vý | let | ní | par | ní | k (5 slabik)

b) V tučně vyznačených slovech určete druhy hlásek.

Řešení: **výlet:** v – obojetná souhl., ý – dlouhá samohl., l – obojetná souhl., e – krátká samohl., t – tvrdá souhl.; **autobus:** au – dvojh., t – tvrdá souhl., o – krátká samohl., b – obojetná souhl., u – krátká samohl., s – obojetná souhl.; **lesní:** l – obojetná souhl., e – krátká samohl., s – obojetná souhl., n – tvrdá souhl., í – dlouhá samohl.; **kůň:** k – tvrdá souhl., ů – dlouhá samohl., ň – měkká souhl.

1. a) Vyřešíte hádanky?

Řešení: 1. Kotě; 2. Měsíc

2. a) Odpovězte na otázky

Řešení: a) Zpěvák. b) Město. c) Semenná. d) Oběd. e) Poupě. f) Hříbě.

b) Pamatujete si z hodin prvouky, od jakého počtu obyvatel považujeme obec za město?

Řešení: Od 3000 obyvatel.

c) Jak nazýváme rostliny, které nevytvářejí květ?

Řešení: Nekvetoucí neboli výtrusné rostliny.

3. a) Do neúplných slov doplňte skupiny písmen *dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě*.

Řešení: Osadě, spokojeně, Matěj, pondělí, města, nitě, hraběti, něho, děti, běda setmělo, hvězdy, Matěj, ještě, města.

b) Zkuste vymyslet nadpis vyprávění.

Řešení: Např. Cesta do města.

4. b) Čarou podtrhněte podstatná jména a určete u nich rod a číslo.

Řešení: hvězdy – r. ž., č. mn.; Hvězda – r. ž., č. j.; světélko – r. stř., č. j.; obloze – r. ž., č. j.; Hvězdy – r. ž., č. mn.; město – r. stř., č. j.; osvětlení – r. stř., č. j.; skutečnosti – r. ž., č. j.; slunce – r. stř., č. j.; sluncí – r. stř., č. mn.; planety – r. ž., č. mn.

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 9

OPAKOVÁNÍ

1. b) Zdůvodněte pravopis vyznačených slabik.

Řešení: Sluneční – měkká souhl., hoši – měkká souhl., cíle – měkká souhl., níž – měkká souhl., čím – měkká souhl., zarostlejší – měkká souhl., houští – měkká souhl., místy – tvrdá souhl., houští – měkká souhl., vozíky – tvrdá souhl., cesty – tvrdá souhl., poledni – měkká souhl., silněji – měkká souhl., záhy – tvrdá souhl., Bobří – měkká souhl.

2. Doplňte do každého přirovnání chybějící slovo. Využijte nápovědu. Zdůvodněte pravopis doplněných slov.

Řešení: ve sloupcích: pilný, chytrý, tichý, černý, červený, bystrý
bystrý – po R, tvrdá souhl.; chytrý – po CH, tvrdá souhl., po R, tvrdá souhl.; pilný – po N, tvrdá souhl.; červený po N, tvrdá souhl.; tichý – po T, čteme jako ť – měkká souhl., po CH, tvrdá souhl.; černý – po N, tvrdá souhl.

3. Uvedená slovní spojení nahradte jedním slovem. Slova zapište.

Řešení: sedm dní – týden; dolní končetiny – nohy; mírný déšť – deštík; přístroj k měření času – hodiny; místnost, kde spíme – ložnice; kvetoucí rostliny – květiny

4. a) Slova ve větách převedte z jednotného do množného čísla. Pracujte podle vzoru. Doplňte *i, í/y, ý*.

Řešení: Veverka šplhá. Veverky šplhají. Tygr utíká. Tygři utíkají. Srnec se skrývá. Srnci se skrývají. Zebra přežvykuje. Zebry přežvykují. Liška číhá. Lišky číhají.

b) Rozdělte se do dvojic. Ze cvičení vypište názvy lesních zvířat. Ke každému napište, čím se živí a co o něm víte. Zápisy porovnejte.

Řešení: Veverka – slunečnice, ořechy (nesmí se dávat mandle nebo žluklé ořechy), bukvice, žaludy, nažky javorů, tvrdý chléb nebo rohlík (nikdy ne čerstvý nebo plesnivý). Srnec – byliny, různé plody, listy, pupeny. Liška – myši, hmyz, na zemi hnízdící pták, konzumuje kořist větších šelem (medvěda a vlka).

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 10

OPAKOVÁNÍ

1. a) Přečtěte si článek. Vyhledejte vlastní jména.

Řešení: Kateřin Krátkých, Dlouhých, Březnice, Rožmitálu, Google, Kateřina Krátká, Bezděkov, Vojtovi, Bezděkov, Rožmitálem, Březnicí.

b) Vyhledejte v textu vlastní jména a zdůvodněte pravopis.

Řešení: Kateřin Krátkých – jméno a příjmení, Dlouhých – příjmení, Březnice – název obce, Rožmitálu – název obce, Google – název organizace, Kateřina Krátká – jméno a příjmení, Bezděkov – název obce, Vojtovi – jméno, Bezděkov – název obce, Rožmitálem – název obce, Březnicí – název obce.

2. a) Ze slov ve sloupcích vytvořte správné dvojice a doplňte chybějící písmena.

Řešení: Maxipes Fík, včelí medvídek Brumla, hlavní město Praha, řeka Vltava, sousední stát Slovensko, pohoří Krkonoše.

b) Doplněná slova očísľujte podle pořadí v abecedě.

Řešení: Brumla, Fík, Krkonoše, Praha, Slovensko, Vltava.

c) Rozděľte se do dvojic a zapište odpovědi na otázky: Kterým důležitým městem protéká řeka Vltava? Jak se nazývá hlavní město Slovenska? Jaký je název nejvyšší hory Krkonoš? Zkontrolujte, jaké počáteční písmeno jste v odpovědích napsali.

Řešení: Vltava protéká Prahou, hlavním městem České republiky. Hlavní město Slovenska je Bratislava. Nejvyšší horou Krkonoš je Sněžka, která měří 1603,3 m n. m.

3. Na řádku jsou napsána jména draků z pohádek. Doplňte vhodné počáteční písmeno a jména napište. Očísľujte podle pořadí v abecedě.

Řešení: Sedmihlavec – 4, Smrtihlav – 5, Třasořitka – 6, Brundibár – 2, Blešivec – 1, Ohnislav – 3.

UČEBNICE ——— OPAKOVÁNÍ ——— **str. 11** ——— OPAKOVÁNÍ ———

1. Řekněte, co je křestní jméno a co je příjmení.

Řešení: Příjmení znamená jméno rodinné (rodové, rodné), např. Housková, Tesařová.

Křestním jménem se označuje jméno, které dítě dostává po narození, aby se jím rozlišovalo od příslušníků své rodiny, např. Alena, Petr, Jirka.

2. Příjmení má každý člověk. Za pomoci článku vysvětlete, k čemu nám příjmení slouží.

Řešení: Příjmení slouží k jednoduššímu určování/poznávání/identifikaci/evidenci osob.

3. Přemýšľejte o tom, podle čeho vznikla v minulosti příjmení. Proč se v současné době už příjmení neshodují s povahovými a tělesnými vlastnostmi nebo povoláním lidí?

Řešení: Příjmení v minulosti vznikala kvůli evidenci osob. Začala vznikat ve 14. století u šlechty, pak měšťanů a následně sedláků. V r. 1780 bylo příjmení uzákoněno a dostali ho bezzemci a čeled. Promítala se do nich činnost, kterou osoby dělaly, vlastnosti, které osoby měly, místa či oblasti, v kterých osoby bydlely.

5. Zopakujte si, jak správně napsat adresu na pohled nebo obálku.

Řešení: Oslovení, jméno a příjmení, ulice a číslo popisné, město, směrovací číslo.

Např. Slečna (lze napsat: Paní, Teta, Babička, Maminka, Tatínek, Kamarádka...)

Alena Tesařová

Prokešova 36

Brno

612 00

UČEBNICE ——— OPAKOVÁNÍ ——— **str. 12** ——— OPAKOVÁNÍ ———

1. a) Přečtěte si hádanky. Dokážete je vyřešit? (Odpovědi na str. 142.)

Řešení: 1. Led; 2. Lahev; 3. Pařez.

b) Řešení hádanek zapište společně na tabuli. Psaní písmen na konci slov zdůvodněte podle vzoru.

Řešení: 1. Led – bez ledu; 2. Lahev – bez lahve; 3. Pařez – bez pařezu.

2. Vytvořte množné číslo podstatných jmen, a zdůvodněte tak pravopis. Potom doplňte p/b, t/d. Pracujte podle vzoru.

Řešení: hřib hnědý – jeden hřib hnědý – mnoho hřibů hnědých; luk a šíp – jeden luk a šíp – mnoho luků a šípů; čerstvý chléb – jeden čerstvý chléb – mnoho čerstvých chlebů; čistý sklep – jeden čistý sklep – mnoho čistých sklepů; mlčet jako hrob – mlčet jako jeden hrob; mlčet jako mnoho hrobů; starý hrad – jeden starý hrad – mnoho starých hradů; krmítko – jedno krmítko – mnoho krmítek; velký hlad – jeden velký hlad – mnoho velkých hladů; polil ho pot – polil ho jeden pot – polilo ho mnoho potů; dřavý sud – jeden dřavý sud – mnoho dřavých sudů.

3. Věty oznamovací změňte na věty rozkazovací podle vzoru. Pište do sešitu.

Řešení: Uklidím si pokoj. Uklid' si pokoj! Vráťím se večer. Vrať se večer! Probudím se včas. Probud' se včas! Chodím vlevo. Chod' vlevo! Posvítím si baterkou. Posviť si baterkou! Přijedu v červnu. Přijed' v červnu!

4. Řešte hádanky. Odpovědi pište do sešitu.

Řešení: a) úzký; b) obraz; c) pařez; d) nos; e) mráz

5. Do sešitu pište odpovědi na otázky.

Řešení: a) parůžky; b) do tašky; c) pušku; d) rohožka; e) nožka; f) nůžky.

6. Doplňte h/ch, s/z. Zdůvodněte podle vzoru.

Řešení: lehký míč – lehký – lehoučký; hezká kniha – hezká – hezoučká; vlhké prádlo – vlhké – vlhoučké; křehké sklo – křehké – křehoučké; kluzký chodník – kluzký – klouzoučký; naléhavá prosba – prosba – prosebné/prosím.

7. a) Za pomoci básniček sestavte známá přísloví. Zapište je do sešitu.

Řešení: 1. Lež; 2. vlaštovka; 3. vrabec

b) Vyberte si jedno přísloví a zkuste je vysvětlit vlastními slovy.

Řešení: Individuální.

8. a) Doplňte neúplná slova. Zdůvodněte. Pracujte ústně, potom napište.

Řešení: David (pro Davida) o prázdninách (ň – měkká souhl.) navštívil (ť – měkká souhl.) Slovensko (název státu). Eva byla s rodiči (č – měkká souhl.) ve Španělsku (ň – měkká souhl.). Zbyněk (vlastní jméno) poslal babičce pozdrav z Francie (název státu). Linda se účastnila (ú na začátku slova) soustředění s gymnastickým oddílem (d' – měkká souhl.). Milan si procvičil angličtinu (ť – měkká souhl.) ve Velké Británii a Jitka (j – měkká souhl.) němčinu (ň – měkká souhl.) v Rakousku (název státu). To Lukáš lidem v Maďarsku (název státu) vůbec (ů – uprostřed slova) nerozuměl. Tereza (vlastní jméno) ve Švédsku vyfotila (ť – měkká souhl.) velkou zaoceánskou loď (bez lodí).

b) Z textu vypište jména dětí a seřadte je podle abecedy. Udělejte totéž s názvy zemí.

Řešení: Jména: David, Eva, Jitka, Linda, Lukáš, Milan, Tereza, Zbyněk.

Země: Francie, Maďarsko, Rakousko, Slovensko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie.

c) Vypište do sešitu deset libovolných trojslabičných slov.

Řešení: Prázdninách, navštívil, Slovensko, rodiči, Španělsku, babičce, Francie, oddílem, procvičil, němčinu, Rakousku, Maďarsku, Tereza.

d) Hra: Orientace v textu. Ptejte se spolužáků, například: Kde byl David? Kde byla Eva a kde Tereza? Kdo byl ve Francii? Co udělal Milan? Vymýšlejte další otázky.

Řešení: David byl na Slovensku. Eva byla ve Španělsku a Tereza ve Švédsku. Ve Francii byl Zbyněk. Milan si procvičil angličtinu ve Velké Británii.

1. b) Odpovězte na otázky:

Řešení: Dokážete vysvětlit, co je to *babí léto*? Pozdní léto. Označení déletrvajícího suchého, slunečného, teplého a málo větrného počasí na konci léta či začátku podzimu. Přes den velmi teplého počasí, ale noci bývají již poměrně chladné a častěji se k ránu vytvářejí radiační mlhy, které se s postupujícím podzimem udržují po větší část dne.

Vysvětlete význam slov *lesník* a *polesí*. Co mají tato slova společného? Lesník organizuje, řídí a kontroluje práce na svěřeném lesnickém úseku, provádí ochrannou službu, zajišťuje správu majetku a kontroluje myslivecké hospodaření na svěřeném úseku. Polesí je vytyčená část lesa a spravuje ji lesník. Slova mají společného to, že jejich základem je slovo LES.

c) Z textu vypiš všechny tvary slova *les*.

Řešení: ... do lesa na houby, o les se dobře..., ... význam lesů...

d) Vypište všechna slova příbuzná se slovem *les*.

Řešení: Z lesních plodů..., Pan lesník..., Jeho polesí...

e) V textu vyhledávejte názvy hub. Seřadte je podle abecedy.

Řešení: hříby, klouzky, kozáky, křemenáče

PT Jaký význam má les pro člověka? Popište, jak můžete vy sami přispět k ochraně lesa.

Řešení: Vytváří kyslík při fotosyntéze, především pak deštné pralesy, kořeny stromů zpevňují půdu, a tím je chrání proti erozi, mech a kapradiny v sobě hromadí dešťovou vodu, která se postupně vsakuje do země a působí jako protipovodňová ochrana, jsou velkým zdrojem dřeva pro výrobu nábytku, papíru, léčiv a paliva, slouží ke sběru plodin a rekreaci.

2. a) Zopakujte si řady vyjmenovaných slov. Potom doplňte vynechaná písmena a zdůvodněte pravopis.

Řešení: Bystrý obyvatel Příbyslavi bydlel v malém příbytku. V jeho bytě byl obyčejný nábytek. Obyčejně sedává na zahradě obklopený bylinami. V ohradě pobíhá býk a je slyšet kobylu. Lysý mlynář nerad polyká pelyňkový čaj. Když uslyší hromobití a uvidí blýskání, raději nevychází z mlýna. Libor vzlyká, protože zakopl o lyže a poranil si lýtko. Přitom ztratil plyšového medvídka a rozbil si boty z lýka. My jsme se mýlili, protože jsme si mysleli, že pojedeme do Litomyšle. Maminka umyla umyvadlo. Vymetla hmyz a pavučiny. Na dvorku potom pozorovala pobíhající myšku a lenivého hlemýžďe. Nachomýtl se tu souseď, který rychle zamykal auto a potom smýkal po zemi pytel brambor. Při opékání brambor jsme rozdmýchali oheň. Na mýtině létalo chmýří z pampelišek.

b) V prvních pěti větách vyhledejte podstatná jména, určete rod a číslo.

Řešení: obyvatel – r. m., č. j.; Příbyslavi – r. ž., č. j.; příbytku – r. m., č. j.; bytě – r. m., č. j.; nábytek – r. m., č. j.; zahradě – r. ž., č. j.; bylinami – r. ž., č. mn.; ohradě – r. ž., č. j.; býk – r. m., č. j.; kobylu – r. ž., č. j.; mlynář – r. m., č. j.; čaj – r. m., č. j.

c) V prvních pěti větách vyhledejte slovesa a určete u nich osobu, číslo a čas.

Řešení: Bydlel – 3. os., č. j., čas min.; byl – 3. os., č. j., čas min.; sedává – 3. os., č. j., čas přít.; pobíhá – 3. os., č. j., čas přít.; slyšet – infinitiv; polyká – 3. os., č. j., čas přít.

d) V prvním odstavci vyhledejte všechna příbuzná slova se slovem *obyčej*.

Řešení: obyčejný, Obyčejně

UČEBNICE ——— OPAKOVÁNÍ ——— **str. 15** ——— OPAKOVÁNÍ ———

3. Dokončete neúplné věty. Využijte slova z nápovědy. Doplňte neúplná slova.

Řešení: pyšná, Pytlík, pysk, píchla, pytel.

4. Doplňte slova se skupinou *si, sí / sy, sý*.

Řešení: sytý, sýkora, syrová, synovec, usychá, silnice

5. a) Vyřešte číselné šifry podle klíče. Zdůvodněte pravopis složených slov.

Řešení: Zvyk – příb. slovo od zvykat, povyk – vyjm. slovo, víno – není ani vyjm., ani příb. slovo.

7. a) Vymyslete vhodná slova podle zadání. Napište je.

Řešení: jazyku; Ruzyně; zívá; ozývá

b) Mezi větami vyhledejte přísloví a vysvětlete je.

Řešení: Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. – Tak jak se chováme my k ostatním, tak se budou ostatní chovat k nám.

8. Přečtete si řadu slov a řekněte, které do ní nepatří. Doplňte *i, í / y, ý*.

Řešení: a) být ve škole, byli jsme, kdybych, abys, obyčejný, bývat – není příbuzným slovem slova být
b) slyšet, vzlykat, sypat, syrový, nazývat se, usychat, žvýkat – není infinitiv
c) sýkora, sýček, slepýš, sysel, pelyňek, netopýr, vydra – není zvíře

UČEBNICE ——— OPAKOVÁNÍ ——— **str. 16** ——— OPAKOVÁNÍ ———

1. Do sešitu vypište slovní druhy. Zvlášť vypište slovní druhy ohebné a zvlášť neohebné. Ke každému uveďte příklad.

Řešení: Ohebné slovní druhy: 1–5, neohebné slovní druhy: 6–10.

2. a) Z přeházených slabik složte slova. Do sešitu vypište podstatná jména.

Řešení: KARKULKA, PRAHA, POHÁDKA, NOSIT, VYPRÁVĚT, MYSLIVEC
podstatná jména: Karkulka, Praha, pohádka, myslivec

UČEBNICE ——— OPAKOVÁNÍ ——— **str. 17** ——— OPAKOVÁNÍ ———

3. a) Z uvedených podstatných jmen tvořte slovesa.

Řešení: zastavit, parkovat, čekat, předjet, troubit, rozhodnout

4. Vyberte slovo, které nepatří do řady. Zdůvodněte.

Řešení: a) opět – příslovce (ostatní slovesa); b) rámus – podstatné jméno (ostatní citoslovce); c) prava – přídavné jméno (ostatní podstatná jména)

5. a) **Doplňte i, í / y, ý. Zapište do sešitu.**

Řešení: lýko stromu, houkání výra, zítra bude sychravo, pozítří má být hezky, před mlýnem stojí vysoký strom, mít doma hbité myšky, mísa pomerančů, had hlasitě syčel, slepýš je ještěrka, viděli jsme sýčka i výra

b) **Rozhodni, která slova jsou ohebná a která neohebná?**

Řešení: (ohebné 1.–5. slovní druh, neohebné 6.–10. slovní druh)

lýko stromu, houkání výra, zítra bude sychravo, pozítří má být hezky, před mlýnem stojí vysoký strom, mít doma hbité myšky, mísa pomerančů, had hlasitě syčel, slepýš je ještěrka, viděli jsme sýčka i výra

c) **Určete rod, číslo a pád podstatných jmen ve větě *Je to lýko stromu.***

Řešení: lýko – r. stř., č. j., 1. p.; stromu – r. m., č. j., 2. p.

6. a) **Přečtěte si básničku. Podtržená slova rozdělte do tří sloupců na podstatná jména, přídavná jména a číslovky.**

Řešení: *podstatná jména*: ptáci, plic, pravěku, buzení, spáčům, deku; *číslovky*: sto šest, sto sedm, tisíc; *přídavná jména*: plných

b) **U podstatných jmen určete rod a číslo.**

Řešení: ptáci – r. m., č. mn.; plic – r. ž., č. mn.; pravěku – r. m., č. j.; buzení – r. stř., č. j.; spáčům – r. m., č. mn.; deku – r. ž., č. j.

c) **Vyhledejte slovesa. Určete u nich osobu a číslo.**

Řešení: zpívali – 3. os., č. mn.; křičeli – 3. os., č., mn.; říkám – 1. os., č. j.; stahuje – 3. os., č. j.

d) **Říkejte slova souřadná se slovem *plíce*. Uvedte k nim slovo nadřazené.**

Řešení: Plíce – srdce, žaludek, střeva, játra. Nadřazené slovo – vnitřní orgány.

e) **Slovní spojení *stahovat spáčům deku* nahradte souznačným.**

Řešení: Vzbudit.

Uč., str. 18–25 | II. NAUKA O SLOVĚ

UČEBNICE

str. 18

1. b) **Na tabuli napište řešení obou hádanek. Řekněte, kterým písmenem se liší první dvojice slov a kterými dvěma písmeny se liší druhá dvojice slov.**

Řešení: rak – drak (*d – navíc*), den – týden (*tý – navíc*)

c) **V hádankách vyhledejte slovo *věděl*. Kolik má písmen? Kolik má hlásek?**

Řešení: Věděl – 5 písmen, [vjedjel] – 7 hlásek

2. **Rozlište význam slov na obrázcích. Doplňte je do vět. Doplněná slova pečlivě přečtěte a zřetelně vyslovujte krátké a dlouhé samohlásky.**

Řešení: posílá, posila, nános, Nanos, Odval, odvál

3. **Každá básnička vám napoví slova, která se liší jednou hláskou. Zapište je a řekněte, v čem se dvojice slov liší. Vysvětlete jejich význam. (Řešení s. 142.)**

Řešení: 1. koš (proutěná nádoba, třeba na ovoce) – kos (černý pták)

2. můra (noční motýl) – kůra (vrchní část kmene stromů)

UČEBNICE

str. 19

1. **Opravte přísloví, vyznačená slova nahradte vhodnými slovy souznačnými.**

Řešení: volá, jámu, nohy

2. **Přečtěte si vyprávění. Vyhledejte dvojice protikladných slov.**

Řešení: Den × noc, tma × světlo, horko × zima, vysoký × nízký

3. a) **Vyznačená slova nahradte slovy opačného významu. Věty napište.**

Řešení: V řídkém lese stála nová chaloupka. V ní žila pěkná/hezká mladice / mladá žena. Měla bílého havrana. Chodila v nových čistých šatech. Všichni ji měli rádi.

b) **Vysvětlete význam slova *opak*.**

Řešení: protiklad

4. a) Přečtěte si úryvek. Vyhledejte v něm slovo, které se příliš často opakuje.

Řešení: Opakuje se slovo *říct*.

b) Vyhledaná slova nahradte slovy souznačnými.

Řešení: oznámila, Vyzvala, povykládá, opakoval, povídá, vyjmenuj

UČEBNICE

str. 20

1. Najděte v textu slova, která jsou souznačná.

Řešení: pán || muž, klouzačka || skluzavka

5. Slovo *čáry* nahradte slovem souznačným.

Řešení: čáry || kouzla

UČEBNICE

str. 21

1. a) Přečtěte věty. Vysvětlete význam vyznačených slov v každém sloupci.

Řešení: Koupil si lístek do kina. – vstupenku; Pod keřem ležel suchý lístek. – list ze stromu; Tatínek hraje na klavírní křídlo. – piano; Ve fotbale hraju levé křídlo. – strana hřiště; Chtěl bych nové kolo. – bicykl na ježdění; Závodníci už běží třetí kolo. – okruh, ovál; Chystáme vánoční besídku. – večírek, oslavu; Tatínek v zahradě postavil besídku. – altán; Z peněz na dárky už mi zbyla jenom koruna. – 1 Kč, peníze; V muzeu byla vystavena i královská koruna. – koruna jako klenot.

b) Dokážete u vyznačených slov najít ještě další význam?

Řešení: lístek – dopis; křídlo – dveře u skříně, vstupní dveře mají křídla, ptačí křídlo; kolo – vodní, šlapací, kormidelní, okresní tanec, krajské kolo; besídka – lehká krytá zahradní stavba, (besedovat) rozprava; koruna – koruna stromu

2. a) Uvedená slova užitě ve dvou větách tak, aby měla v každé jiný význam.

Řešení: List – část pádla, na stromě, papíru, psaní; Kohoutek – od slepičky, na umyvadle u baterie; Klíč – od dveří, nářadí, řešení cvičení; Zuby – na zipu, na pile, lidské; Roh – u dveří, kozí roh (paprika), koza má roh, hudební nástroj, kout místnosti

b) Napište tato mnohoznačná slova na tabuli do sloupečku a připisujte k nim čárku za každý význam, který jste vymysleli. Ke kterému slovu jste vymysleli nejvíce významů?

Řešení: Viz cv. 2. a).

3. a) Ve větách vyhledejte slova mnohoznačná a vypište je.

Řešení: tabulky, uzel, klíčem, zámkem, jablko, koleno, jazyků

UČEBNICE

str. 22

1. a) Na každém řádku vyhledejte nespisovná slova.

Řešení: a) šutr; b) pokec, scuk; c) fuška, makačka; d) kér, bejvák

c) Ke sloům v prvním řádku vymyslete slova nadřazená.

Řešení: nerosty (minerály)

d) Určete druhy hlásek ve slově *setkání*.

Řešení: s – obojetná souhl., e – krátká samohl., t – tvrdá souhl., k – tvrdá souhl., á – dlouhá samohl., ň – měkká souhl., í – dlouhá samohl.

2. Ve větách vyhledejte nespisovná slova a nahradte je spisovnými.

Řešení: díváš, kalhoty, rozlil, nepořádek, mluvit, dostal trojku, úplně vyčerpaný, ponožky, ukradnul

4. a) Přečtěte si tři řady nespisovných slov. U každé řekněte, kde se s těmito slovy můžete setkat. Uvedená slova nahradte slovy spisovnými.

Řešení: a) ve škole – vysvědčení, anglický jazyk, ředitel, paní učitelka, český jazyk, žákovská knížka, pětka; b) ve sportu – míč, basketbal, obránce, brankář, kopat si, národní tým; c) cestování – batoh, auto, dovolená, výlet, koupat se, loudat se / chodit v přírodě

UČEBNICE

str. 23

1. a) Přečtěte si vyprávění. Pozorně čtěte tučně vyznačená slova. Rozhodněte, zda jsou to slova lichotná, či hanlivá.

Řešení: Slova jsou lichotná.

- b) **Úryvek přečtěte znovu. Slova citově zbarvená přitom nahradte slovy bez citového zbarvení.**
Řešení: pes, kočka, polévka, maso, knedlíky, narozeniny, oběd, trochu, břicho
2. **V každé větě vyhledej slovo záporně zbarvené (slovo hanlivé). Nahradte je slovem bez citového zbarvení a větu znovu přečtěte.**
Řešení: rukama, pozorovatelů, pusu, boty, dítě
3. **Slova ze závorky nahradte slovy s kladným zbarvením (slova lichotná).**
Řešení: tetičky, tvářičky, vlásky, mašličkou, břicho, hláskem
4. a) **U každé trojice rozhodněte, které ze slov je neutrální, hanlivé, lichotné.**
Řešení: a) pes – neutrální, pejsánek – lichotné, psisko – hanlivé; b) jíst – neutrální, papat – lichotné, žrát – hanlivé; c) barabizna – hanlivé, dům – neutrální, domeček – lichotné

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 24

OPAKOVÁNÍ

1. a) **V každé větě vyhledejte slovo mnohoznačné. Vyhledaná slova запиšte na linku.**
Řešení: měsíc, hvězdy, špunt, jazyk, zuby, zámek, ručičky, houba
- b) **Uvedená slova nahradte slovy protikladnými.**
Řešení: Ostré × tupé, hubené × tlusté
- c) **Vypište dvě slova nespisovná.**
Řešení: špunt, pižlat
- d) **Vyhledej a запиš slova citově zbarvená.**
Řešení: špunt, ručičky

UČEBNICE

str. 25

1. d) **Uvedte důvody, proč lidé chovají domácí mazlíčky.**
Řešení: Pro zábavu, aby se měli o koho starat, pro výcvik na závody, aby se necítili opuštěni – především starší lidé, pro záchranu ze psích útulků.

Uč., str. 26–36 | III. STAVBA SLOVA

UČEBNICE

str. 26

1. **Přečtěte si vyprávění. Pozorně přečtěte silně vyznačená slova. Určete společný kořen těchto slov.**
Řešení: -let-
2. **Silně vyznačená slova ze cvičení č. 1 pište na tabuli. Vyznačte v nich předponu, kořen, příponovou část. Jsou tato slova příbuzná? Zdůvodněte.**
Řešení: let-adlo, let-ectví, let-ouny, let, let-adle, let-ecké, od-let, pří-let, let-išních, let-ištní, let. Slova jsou příbuzná, protože mají všechna stejný kořen -let- a jsou si podobná významem.
3. **Vymyslete dvě slova s danou předponou.**
Řešení: od- odcestovat, odpadnout; do- dochovat, docestovat; za- zapadat, zatancovat
4. a) **Porovnejte dvojice slov. Rozhodněte, které obsahuje předponu.**
Řešení: bezzubý, zalesněný, ulovit, rozcestí, rozhledna, odchod
- b) **Slova ve dvojicích porovnejte a rozhodněte, zda jsou si významem blízka.**
Řešení: Nejsou si významově blízka: bezzubý – zubatý, cestovatel – rozcestí, odchod – chodník
Jsou si významově blízka: zalesněný – lesnatý, hledět – rozhledna, lovec – ulovit
- c) **U každé dvojice vyhledejte část, kterou mají tato slova společnou (kořen).**
Řešení: Bezzubý – zubatý, zalesněný – lesnatý, lovec – ulovit, cestovatel – rozcestí, hledět – rozhledna, odchod – chodník
- d) **Tvoří každou dvojici slova příbuzná? Zdůvodněte.**
Řešení: Každou dvojici tvoří slova příbuzná, protože mají stejný kořen a jsou si významově blízka.

5. Ke kořenu slova přidejte příponu **-ník** nebo **-ář** a tvořte podstatná jména (názvy povolání). Zapište je do sešitu a řekněte, co kdo dělá.

Řešení: zedník, truhlář, opravář, hodinář, závodník, dělník, kovář

6. Uvedená slova zapiš do tabulky. Narýsujte si ji.

Řešení: kop-at, vý-kop, pří-kop, pře-kop-at, za-kop-at; dech, ná-dech, vý-dech, od-dych-ovat, vy-dech-nout

7. V každém řádku vyhledejte slova příbuzná. Zapište je do sešitu a barevně v nich vyznačte kořen, předponu a příponovou část.

Řešení: a) led-ní, led, led-ovec, led-ňáček, led-en, led-ový, led-nice; b) po-stav-it, novo-stav-ba, stav-itel, stav-ějí, stav-ba; c) kost-livec, kost-ní, kost-ra, vy-kost-it; d) bydl-et, bydl-iště, bydl-o, za-bydl-ený, vy-bydl-ený

8. Doplněte neúplná slova a napište je. Podtrhněte slova citově zabarvená.

Řešení: nosíček, pytlík, miminko, prosíme, chlápek, pusinka, zlobí, malinká, rostlina, pobavit, barvička, já nevím, červík, nosíme, droboulinký

9. Doplněte neúplná slova a přepište je do sešitu. Vyznačte v nich kořen a příponovou část. Zdůvodněte pravopis.

Řešení: krabička na dárek, prosí nás o to, pohádkový trpaslík, nosit batoh na zádech, maminka ho vozí do školy, pomalu se přizpůsobit, kudrlinky ve vlasech, malý nosík, trvalé bydliště
krab-ička, pros-í, trpasl-ík, nos-it, mam-inka, voz-í, při-způsob-it, kudrl-inky, nos-ík, bydl-iště; Všechna slova obsahují příponu, ve které se vždy píše měkké *i, í*.

1. b) Všimněte si zeleně vyznačených slov. Určete jejich slovní druh.

Řešení: pod, od, bez, bez – předložky

- c) U modře vyznačených slov určete předponu a kořen. Jak píšeme tato slova?

Řešení: pod-chod, od-chod, bez-problém-ová, bez-starost-ně – Předponu píšeme vždy dohromady se slovem na rozdíl od předložky.

2. a) S uvedenými předložkami a podstatnými jmény utvořte předložková spojení. S těmito slovními spojeními vymýšlejte věty.

Řešení: do lesa, do chaloupky, na lopatu, na strom, s lopatou, s tatínkem, k chaloupce

- b) Ze které pohádky mohou být uvedená slova?

Řešení: Perníková chaloupka

3. Uvedené předpony spojte s vhodnými částmi slova a tvořte slova nová.

Řešení: dovoz, dojem, odvoz, vývoz, výkon, závoz, zákon, zájem, vjem

4. Rozhodněte, zda je v závorce předložka, nebo předpona. Pracujte nejprve ústně. Potom slova s předponou i s předložkou přepište do sešitu.

Řešení: povolit, po vodě, pod vodou, podvodník, od vody (odvody daní), odpověď, zamést, za domem, nad lesem, nadbytek, v láhvi, vběhnout, do dveří, donést, před rokem, předklon, na ruce, nanosit

1. b) Vypište silně vyznačená slova. Vyhledejte a vyznačte v nich předpony. Za pomoci tabulky řekněte, co mají tyto předpony společného.

Řešení: Od-jeli, nad-skočili, od-jíždějícím, před-časně, pod-vodníci, od-běhnout. – V těchto předponách píšeme vždy písmeno *d*.

2. a) Doplněte vhodnou předponu.

Řešení: nadpis, předpisy, od/přinést, přeložit, přednesla, podpis, podložil, předložil

- b) Mezi slovy s doplněnou předponou vyhledejte dvě skupiny příbuzných slov. Určete jejich společný kořen.

Řešení: dopis, předpis, podpis; přinést, přednesla; přeložit, podložil, předložil

3. a) Uvedené předpony spojte s vhodnými částmi slov. Slova napište.

Řešení: oddaný, oddech, oddělení, poddaný, poddůstojník

1. b) **Vypište silně vyznačená slova. Vyhledejte v nich předpony a zapište je na tabuli. Za pomoci tabulky řekněte, co mají tyto předpony společného.**

Řešení: bez-vládne, roz-porcovat, roz-dělili, bez-pečí, vz-plane; V roz-, bez-, vz- píšeme vždy z.

2. **Vymyslete tři slova s danými předponami.**

Řešení: roz- rozlil, rozkopat, rozvoz; bez- bezzubý, bezvýznamný, bezodtoková; vz- vzlétnout, vzrušení, vzdychnout

3. **Doplňte vhodnou předponu, pište do sešitu. Výběr předpon: vz-, bez-, roz-.**

Řešení: roztavené železo, vztyčená vlajka, rozsypaná mouka, rozjetý vlak, bezplatné ošetření, bezvadný výlet, rozsadit žáky v lavici, rozmysli si to, obilí vzklíčilo

4. a) **Každou předponu spojte s vhodnými částmi slov. Vytvořená slova zapište.**

Řešení: rozchod, rozsvítit, bezmocný, bezpečí, vzdech, vztyčit

5. **Rozhodněte, zda je v závorce předložka, nebo předpona. Pracujte nejprve společně. Potom slova s předložkou a předponou přepište do sešitu. Pomáhejte si vložním slova.**

Řešení: bezbolestný, bez důvodu, bez omluvy, bezbarvý, bez barvy, bez zubů, bezzubý, bez domova, bezdomovec, bez vady, bezvadný

6. **Pracujte s Pravidly českého pravopisu. Vyhledejte v nich slova podle zadání.**

Řešení: a) bezvadný, bezvaječný, bezvýsledný; b) rozhádaný, rozhrabaný, rozhýbaný; c) vzpamatovat, vzpomínat, vzplanout

7. **Oddělte jednotlivá slova a věty napište do sešitu.**

Řešení: Dítě bezstarostně poskakovalo po ulici. Na ten výlet budeme rádi vzpomínat. Rozzlobilo mě jeho bezohledné chování. Žárovka se rozzářila bílým světlem.

8. **Napište jedním slovem, jaký kdo je nebo jaké co je. Využijte předpony bez-, roz-.**

Řešení: bezzubá babička, bezstarostná dovolená, bezproblémová práce, rozružené dítě, rozzlobená maminka, rozsvícené světlo

9. a) **Doplňte neúplná slova. Zdůvodněte. Potom napište jako diktát.**

Řešení: Václav chodí rozčuchaný. David je bezstarostný člověk. My můžeme být bez starostí. Dnes je bezvětrí. Nebud' bezohledný k ostatním spolužákům. Slepýš je beznohá ještěrka. Ráno se vzbud' brzy. Tulipán rozkvetl. Sestra se rozvedla. Roztříd' ty ponožky, prosím.

- b) **V textu vyhledejte slovesa, která něco příkazují nebo zakazují, a podtrhněte věty rozkazovací.**

Řešení: Nebud' bezohledný k ostatním spolužákům. Ráno se vzbud' brzy. Roztříd' ty ponožky, prosím.

1. b) **Z textu vypište silně vyznačená slova. Čarou u každého z nich vyznačte předponu. Potom u nich určete společný kořen.**

Řešení: ob-jevit, ob-jevů, ob-jevitelské, ob-jevna, ob-jevy, ob-jev

2. **K daným kořenům slov přidávejte předpony ob-/v-. Slova napište.**

Řešení: objev, objet, objednat, objem, objezd, objevit, vjet, vjem, vjezd

3. **V řadě písmen vyhledejte slova a vypište je. Vyznačte v nich předponu.**

Řešení: ob-jednat, o-bíhat, ob-jednatel, ob-jev, ob-letět, o-běžnice, ob-jezd, o-hlásit

4. **Slova zapište do dvou sloupců. Do prvního pište slova, ve kterých je předpona ob-, v-. Do druhého pište slova, ve kterých tyto předpony nejsou.**

Řešení: S předponou: obletět, obložit, obtočit, objev, vložit, objednávka, objemný, objezd, vjezd, vjet
Bez předpony: obrázek, obyvatel, obličej, vědět, oběd, věnec, věštec

5. a) **Pracujte s Pravidly českého pravopisu. Vyhledejte slova podle zadání.**

Řešení: a) *objednat* – vyjednat, projednat, jednání; b) *oběh* – běhání, výběh, běhat; c) *vjezd* – jezdit, jezdeckví; d) *vědět* – vědec, vědecký, nevědět

b) Zdůvodněte pravopis vyhledaných slov.

Řešení: *Objednat, vjezd* a jejich příbuzná slova mají předpony, které se setkávají s kořenem slova začínajícím na *je* píšeme *bje, vje*. *Oběh, vědět* a jejich příbuzná slova píšeme s *bě, vě*.

6. a) U neúplných slov rozhodněte, zda mají předponu. Řekněte, jestli v nich napíšete ě, nebo je. Potom napište do sešitu.

Řešení: významný vědec, v-jezd do garáže, obědváme v pravé poledne, důležitý ob-jev, věrný přítel, v-jet na dálnici, věšet obraz na stěnu, ob-jet zahradu, ob-jednat si zboží, oběma rukama, ob-jednávkový list, krevní oběh

b) V textu vyhledejte skupiny příbuzných slov. Zapište je.

Řešení: vjet, objet / objednat, objednávkový

7. Do vět dosadte slova z nápovědy. Doplňte v nich ě/je. V neúplných slovech doplňte i, í / y, ý.

Řešení: V restauraci jsme si **objednali** smažený sýr. K **obědu** budeme mít rybu a hranolky. Silné mrazy si vyžádaly **oběti** na životech. K významným **objevům** patří vynález letadla. Vaši písemnou **objednávku** vyřídíme do týdne. Na obloze se **objevila** první hvězda nazývaná Večernice.

9. Doplňte ě/je. Napište do sešitu. Zdůvodněte pravopis. Potom pište jako diktát.

Řešení: Náměstí **objel** po kruhovém objezdu. Hřiště **oběhl** po běžecké dráze. Oběd všem **chutnal**. Došel nám **objemný** balík. **Objevili** jsme kuchařku po prababičce. **Věděl** jsi o té **objednávce**? Kdy bylo **objeveno** očkování?

UČEBNICE

str. 34

1. b) Jakou předponu mají silně vyznačená slova? Zdůvodněte pravopis.

Řešení: Vy – předpona, která se řadí mezi *vyjmenovaná slova po v*. Vždy píšeme *-y*.

2. a) Utvořte slova s předponou vy-, vý-. Zapište je do sešitu.

Řešení: vykácet, vyčerpát, vylézt, výbuch, výhoda, význam, výlevka

3. Ve slovech se promíchaly slabiky. Složte je a vyznačte v nich předponu.

Řešení: vý-mysl, vý-roba, vy-sypat, vy-tvořit, vy-mýšlet, vy-pátrat, vy-nálezce, vy-nikající

4. V podtržených slovech určete předponu. Nahradte ji předponou vy-, vý-. Věty se změněnými slovy napište.

Řešení: **Vyskládej** si oblečení. **Vymaloval** jsem několik obrázků. **Vylepování** plakátů je tu zakázáno. **Tátinec** spravil **vyviklanou** židli. Na zahradě chceme **vysadit** nové stromy. Tady se **nachází výjezd** pro auta.

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 35

OPAKOVÁNÍ

1. b) Z textu vypište tři slova s předponou.

Řešení: usychají, opadávat, odletěli, přečkají, vydrží, vykrmí, nabere

c) Spočítejte, kolik je v ukázce předložek.

Řešení: V ukázce je 10 předložek.

d) Vyhledejte dvě slova příbuzná.

Řešení: ryby – rybníků, podzim – zimu

e) K vypsáním příbuzným slovům vymyslete dvě další.

Řešení: rybáři, rybolov; podzimní, zimnice

2. Doplňte vhodné předložky a předpony.

Řešení: Venku lije jako z konve. Musím se rychle **vzbudit** a **vstávat**. Slyším, jak v **předsíni** táta **před** odchodem do práce uděluje **příkazy** bratru Pepovi. Pepa napomíná **rozpustilého** psa Gregora. Ten je **rozzlobený**, potřebuje nutně **vyvenčit**. Není to ale jednoduché. Po silné vichřici leží na dvoře **tyče** z **polámaného** plotu a na silnici **před** domem je **vyvrácený** strom.

UČEBNICE

str. 36

2. Za pomoci básničky řekněte, jaké dva významy může mít slovo pralinky.

Řešení: pralinky – linky, které jsou z pravěku / čokoládové bonbony s náplní

3. Z básničky vypište všechna slova s předponou *pra-*. Je tato skupina hlásek předponou i v podtržených slovech? Zdůvodněte .

Řešení: pravěku, prakluci, pradívky, pralese, prařece, praškole, prasešitech, pralinky, prakluk, praškolník, prasklo, praprouků; V podtržených slovech tato skupina předponou není.

4. Přemýšlejte, které současné vyučovací předměty by mohly využít děti v pravěké škole. Které by naopak nepotřebovaly? Navrhněte vyučovací předměty, které by byly nezbytné pro přežití lidí v pravěku.

Řešení: Využitelné př. – přírodověda, matematika, (fyzika), tělesná výchova, pracovní činnost, hudební výchova. Nevyužitelné př. – český jazyk, vlastivěda. Navrhnuté př. – jak chytat a opracovat chycené zvíře, vaření na ohni, stavba plavidel a dopravních prostředků z kamene a dřeva.

Uč., str. 37–48 | IV. VYJMENOVANÁ SLOVA

UČEBNICE

str. 37

2. Doplňte *i, í / y, ý*. Odůvodněte pravopis.

Řešení: Byl, bych, kdybychom, pobývat, bytě, bychom, bývat, být, aby, nebýt, kdybych, byl býval, byl bych

UČEBNICE

str. 38

3. a) Vyberte vhodně slova ze závorcky. Pište do sešitu.

Řešení: být, bít, dobyli, dobila, pobyla, pobilo, nabil, nabyla

- b) Víte, kdo byli Přemyslovci?

Řešení: Přemyslovci byli první česká knížecí a královská dynastie, jejíž panovníci byli svým původem z Čech. Vládli od 9. do počátku 14. století.

4. Doplňte *i, í / y, ý*. Odůvodněte pravopis. Napište do sešitu.

Řešení: strakatý býk, malý býček, bílá mlha, chlapec zlobil, hbitě pobíhal, nové bydliště, několikadenní bitva, vaječný bílek, abych nezapomněl, oblíbil si knihu, obyčejný den, hodiny bijí, přebytečný nábytek, bílá barva, rozbité obydlí, bydlí v obci Bystřé, velký zbytek, kobylka zelená

5. Ve větách najděte čtyři skrytá vyjmenovaná slova.

Řešení: a) Kde jste byli na výletě? b) Aničko, byla dnes Jana na hřišti? c) Pěkná by tekla voda v řekách, kdyby tam lidé nevypouštěli jedovaté látky.

UČEBNICE

str. 39

6. Přečtěte si básničku. Vypište na tabuli do jednoho sloupce vyjmenovaná slova po *l* a slova s nimi příbuzná, do druhého slova *s i, í* po *l*. Zdůvodněte.

Řešení: 1. *sloupec*: mlýnem, blýská, slyším, blýskání, mlynář, mlynářkou

2. *sloupec*: líska, mlít, mít – nejsou vyjmenovaná ani příbuzná slova

7. Řekněte, zda v neúplných slovech z nápovědy napíšete *i, í*, nebo *y, ý*. Potom spojte slova z ježků s vhodným slovem z nápovědy. Vytvořená slovní spojení запиšte do sešitu.

Řešení: v dále se blýská, blízky les, ořechy z lísky, pták lyska, semlít obilí, mlýnské kolo

8. a) Doplňte *i, í / y, ý*.

Řešení: U potoka byl mlýn. Žili v něm mlynář s mlynářkou. Lidé zblízka i zdaleka sem chodili mlít obilí. Slyšíš? Blýská se a hřmí. Lidčin dědeček je nedoslýchavý. Chtěl umlít kávu na staro-bylém mlýnku. Libor litoval, že byl líný. Olina má blýskavé náušnice. Jsme už blizoučko. Přiblížil se neslyšně. Poslyš, nechceš nám pomoci?

- b) Ve větách vyhledejte příbuzná slova se slovy *mlýn, slyšet*.

Řešení: mlynář, mlynářkou, slyšíš, nedoslýchavý, mlýnku, neslyšně, poslyš

9. V básničce vyhledejte vyjmenovaná slova a slova s nimi příbuzná. U příbuzných slov určete, ke kterému vyjmenovanému slovu patří.

Řešení: nezamyká – zamykat, mýt, mýlí – mýlit se, myslí – myslet, nachomýtnul se – nachomýtnout se, syn, myš, chmýří, hlemýžď, poslyšte – slyšet, nevyvede – předpona vy, bylo – být, hmyzu – hmyz, smyku – smýkat, mýtinu – mýtit

10. Ke každé řadě příbuzných slov přiřaďte patřičné vyjmenované slovo.

Řešení: a) mýtit; b) mýlit se; c) smýkat

11. Vyberte vhodné slovo ze závorek. Doplňte *i, í / y, ý*. Pište do sešitu.

Řešení: Milan, mít, mýt, umývárně, mi, My, se zmýlili, Milá, maminko, Michala, myla, se myji, miji, mývala, mívala, nejmilejší

1. Popište, co Lucinka dělala.

Řešení: Lucinka píše dopis, který vloží do obálky, nalepila na ni známku a následně hodí do schránky.

2. Vysvětlete, jaké věci se ve skutečnosti skrývají za slovy *kapsička, obrázek, plechová bedna*, která užil Magik.

Řešení: kapsička – obálka, obrázek – známka, plechová bedna – schránka

4. Výše jmenované části, které by měl obsahovat každý dopis, vyhledejte v Lucinčině dopisu a přečtěte je nahlas.

Řešení: 1. datum a místo odeslání: Dolní Lhota 25. 10. 2013; 2. oslovení: Milá babičko; 3. úvod: ... posílám ti pozdravy z našeho městečka.; 4. vlastní sdělení: Sluníčko svítí ... aby byl hezčí.; 5. závěr: Pozdravuj kočku...; 6. pozdrav: Posílám ti velkou pusku...; 7. podpis: Tvoje Lucinka

5. Co myslela maminka tím, že přijede Martin na bílém koni?

Řešení: Přijde první sníh – bude sněžit.

6. Co myslel tatínek tím, že se změní čas?

Řešení: Změna zimního času na letní: 27. 3. 2016, z 2:00 na 3:00. Změna letního času na zimní: 30. 10. 2016, z 3:00 na 2:00.

12. a) Přečtěte si příběh nejprve potichu. Uspořádejte správně slova ve větách a příběh přečtěte nahlas.

Řešení: Pepík klopýtal nočním šerem s pytlem na zádech. Cesta byla zarostlá pýrem. Mezi pýrem se plazil slepýš. Na nebi se třpytily hvězdy. Vzduchem létali neslyšně netopýři. Pepík byl nebezpečný pytlák. Často se pyšnil svými úlovky. Té noci silně voněl pyl. Pytlák z toho kýchl, až psa myslivcova vyplašil. Ten začal pilně štěkat. Bylo po pytláčení. Pytlák se pýřil studem. Zpytuje své černé svědomí. Za svoje činy musí pykat.

- b) Do sešitu nebo na tabuli vypište vyjmenovaná slova po *p* a slova s nimi příbuzná. Která vyjmenovaná slova v textu chybí?

Řešení: klopýtal, pytlem, pýrem, pýrem, slepýš, třpytily, netopýři, pytlák, pyšnil, pyl, pytlák, pytláčení, pýřil, pytlák, zpytuje, pykat; V textu chybí: kopyto, pysk.

13. a) Přečtěte si zadání testových úkolů. Řekněte, jaké písmeno doplníte v neúplných slovech.

Řešení: 1. slepýš, 2. netopýř, 3. opylovače, 4. kopyto

- b) Rozdělte se do dvojic. Společně запиšte řešení úkolů. Výsledky porovnejte s ostatními spolužáky.

Řešení: 1. a) ještěrky; 2. b) létající savec; 3. a) včely, motýli a mouchy; 4. b) např. tur domácí, kůň domácí

14. Dopište vhodné slovo a doplňte *i, í / y, ý*. (Využijte nápovědu z lístečků.) Pište do sešitu.

Řešení: Hltavě pil, až se zalykal. Včely přenášejí pyl z květu na květ. Mezi špatné lidské vlastnosti patří pýcha. Po dlouhém běhu mě často píchá v boku. Květy může opylovat hmyz nebo také vítr. Uřezanou trubku musíme opilovat.

15. Uvedené dvojice užitje ve větách.

Řešení: Na spodním **pysku** se mu udělal opar. / Na **písku** je spousta malých dětí. **Pýcha** je velice špatná vlastnost. / **Píchá** mě něco v botě. Na sluneční stráni jsme viděli **slepýše**. / **Slepiš** mi tu rozbitou vázu?

16. a) Doplňte i, í/y, ý.

Řešení: Na hrubý pytel hrubá záplata. Pýcha předchází pád. Není všechno zlato, co se třpytí.

b) Uvedená přísloví vysvětlete.

Řešení: Na hrubý pytel hrubá záplata. – Tak jak se někdo chová k nám, tak se chováme my k němu. Pýcha předchází pád. – Kdo se chlubí a vytahuje, kdo je pyšný, nakonec špatně dopadne. Není všechno zlato, co se třpytí. – Ne vše, co se zdá výhodné, ve skutečnosti výhodné je.

17. Uvedená slovní spojení nahradte jedním slovem stejného významu. Zdůvodněte jeho pravopis. Pracujte ve dvojicích. Svoje výsledky porovnejte.

Řešení: a) pyl; b) pila; c) píseň; d) pití; e) kopyto

19.b) Čarou vyznačte podstatná jména a určete jejich rod.

Řešení: Netopýr (r. m.). Netopýr (r. m.) patří mezi savce (r. m.). Jako jeden z mála savců (r. m.) umí létat. Vypadá jako okřídlená myš (r. ž.). Netopýři (r. m.) žijí v jeskyních (r. ž.). Většinu dne (r. m.) prospí zavěšení hlavou (r. ž.) dolů. V nocí (r. ž.) vylétají na lov (r. m.). Živí se hmyzem (r. m.), ovocem (r. stř.) nebo nektarem (r. m.) z květů (r. m.).

UČEBNICE

str. 44

20. Přečtěte si básničku. Vyhledejte a vypište vyjmenovaná slova po s (nebo jejich tvary). Která vyjmenovaná slova po s v textu chybí?

Řešení: sytý, syn, sypal, sýkorám, sýr, syrový, sychravý, usychalo, sýček, sysel; V textu chybí: syčet, sypat.

21. Složte co nejvíc slov z daných předpon, kořene -syp- a uvedených příponových částí. Vymýšlejte věty s těmito slovy.

Řešení: přesýpat, přesypání, přesypávat, přesypaný, sesypat, sesypání, sesypávat, sesypaný, zasypat, zasypání, zasypávat, zasypaný, nesypat, nesypávat, nesypaný, dosypat, dosypání, dosypávat, dosypaný, odsypat, odsypání, odsypávat, odsypaný

22. Vyberte slovo, které lze ve větě použít.

Řešení: sýra, síti, u syna, sípat, syti, Síra, usíná, sypat

23. a) Doplňte i, í/y, ý. Odůvodněte pravopis. Pište do sešitu.

Řešení: zasypat (*sypat*) jámu, silniční hlídka, abys (*by*) nelitoval, rybízový sirup, dobýt (*být*) srdce dívky, aby (*by*) ses nepominul, v síti se mrská rybka, síra je nerost, rozmysli (*myslet*) si to svědomitě, my (*my*) nikoho nebijeme, obyčejně (*obyčej*) zavírá obchod v sedm

b) Zapište postupně první písmeno ze slov, kde jste doplnili y, ý a složte tajenku:

Řešení: Sluneční světlo je lepší než umělé, protože je zadarmo.

UČEBNICE

str. 45

24. Přečtěte básničku. Vyhledejte v ní vyjmenovaná slova po v.

Řešení: vy, vysoký, výt, výr, vydra, výskat, povyk

25. Spojte vhodné dvojice slov. Přepište do sešitu.

Řešení: vyje na měsíc, vije věneček, vysela hrách, víří se prach, visela na věšáku, výří houkání, vysunutá zásuvka, visutý most

26. Vyznačená slova nahradte slovy souznačnými, v nichž je skupina vy, vý/vi, ví.

Řešení: vyl, vila, vysel, si vybereš, vyje, víska

27. Doplňte i, í/y, ý. Odůvodněte pravopis.

Řešení: vycpaná (vy-) vydra (vydra), z výšiny (vysoký), visel (výjimka vidět, viset, viklat) za nohy, hradní vížka (věžička), vítr zvířil prach, poslední výtisk (vý-), náročný výklad (vý-), pěkné vysvědčení (vy-), vydali (vy-) novou knihu, kráva je přežvýkavec (žvýkat), pobývat na vysočině (vysoký), nevykejte mi (vy-)

28. a) **Přečtěte si věty. Vypište z nich vyjmenovaná slova po z.**

Řešení: Brzy, nazývá, Ruzyně

29. **V řadě vyjmenovaných slov po z vyhledejte slovo mnohoznačné. Zapište je a jeho různé významy zkuste nakreslit.**

Řešení: Jazyk – lidský, u boty, jako řeč

30. a) **Řekněte, jaké písmeno doplníte v neúplných slovech.**

Řešení: Má jazyk ostrý jako břitva. Má mlsný jazýček. Co na srdci, to na jazyku.

b) **Uvedené přirovnání a lidová rčení zkuste vysvětlit.**

Řešení: Má jazyk ostrý jako břitva – nehledí na formu vyjádření. Je přímý. Má mlsný jazýček – jen tak něco mu nechutná. Co na srdci, to na jazyku – když si něco myslí nebo ho něco trápí, řekne svůj názor, vyjádří se k tomu.

31. **Vysvětlete, proč slova nazývat se, zívát nejsou slova příbuzná.**

Řešení: nazývat – pojmenovat, jmenovat × zívát – otevírat únavou pusy

32. **Slabiky ve slovech se pomíchaly. Složte je a zdůvodněte jejich pravopis.**

Řešení: Ruzyně, brzy, brzičko, nazývat, razítko

34. **Přečtěte, odůvodněte pravopis. Potom napište jako diktát.**

Řešení: Zdál se mi (není vyjm. slovo) neobyčejný (obyčej) sen. Vstupuji do hustého lesa v povodí řeky (k – tvrdá souhl.) Amazonky (název řeky). Vine (není vyjm. slovo) se tu téměř neviditelná (vidět, viset, viklat – výjimky) stezka (mnoho stezek). Neslyšně (slyšet) po ní našlapuji a nevěřičně se rozhlížím (není vyjm. slovo). Z vysokých (vysoký) stromů visí (vidět, viset, viklat – výjimky) liány (není vyjm. slovo). Na nich se houpou a povykují (povyk) opice (není vyjm. slovo). Jedna z nich mi (není vyjm. slovo) skočí za krk a já slyším (slyšet) zazvonění budíku.

1. **Ve vyjmenovaných slovech vyhledejte názvy zvířat. Zapište je do sešitu seřazené podle abecedy.**

Řešení: býk, hlemýžď, hmyz, kobyla, myš, netopýr, slepýš, sysel, sýček, sýkora, vydra, výr

2. a) **Z vyjmenovaných slov vypište všechna přídavná jména.**

Řešení: bystrý, lysý, sytý, syrový, sychravý, vysoký

b) **Z vyjmenovaných slov vypište zájmena.**

Řešení: my, vy

c) **Mezi vyjmenovanými slovy vyhledejte dvě slova souznačná.**

Řešení: byt, příbytek

3. **Pište odpovědi na otázky a doplňte neúplnou větu.**

Řešení: a) netopýr; b) slepýš; c) žvýkačku; d) výloha/vitrína; e) vykáme

2. **Na základě přečtené pověsti rozhodněte, která tvrzení jsou pravdivá.**

Řešení: 1. Ne; 2. Ne; 3. Ano; 4. Ano; 5. Ne

5. **Na základě znalostí z hodin čtení vyberte správnou odpověď.**

Řešení: a) Pověst je vyprávění o skutečné historické události.

Uč., str. 49–61 | V. SLOVNÍ DRUHY

1. a) **Přečtěte si báseň. Vyhledejte a vypište z ní všechna podstatná jména.**

Řešení: honička, dvorečku, myš, skryš, myší, kočka, štěkání, hafan, kočku, psíka, děda, holí, krávy, polí, selka, dědu, hraní, obědu

b) Vyhledejte dvě slova souznačná. Jsou to slova citově zbarvená? Pokud ano, řekněte k nim další synonymum bez citového zbarvení.

Řešení: Hafan, psík – pes

2. Ukazujte na podstatná jména zájmeny *ten, ta, to, ti, ty, ta* a říkejte, zda se jedná o název osoby, zvířete, věci, vlastnosti nebo děje.

Řešení: *ten* kamarád – osoba; *ta* spolehlivost – vlastnost; *ten* sešit – věc; *to* vaření – děj; *ti* kamarádi – osoby; *ten* tatínek – osoba; *ten* dům – věc; *ta* koza – zvíře; *to* miminko – osoba; *ti* žáci – osoby; *ten* policista – osoba; *ta* usměvavost – vlastnost; *to* učení – děj; *ten* Matyáš – osoba; *ta* kočka – zvíře; *ta* lavice – věc; *ta* zbabělost – vlastnost; *ty* hrušky – věci

3. a) Doplňte *i, í / y, ý*. Napište do sešitu.

Řešení: hbitý, líný, zlomyslně, umývat, lyžařský, cvičit, dobývat, pyšně

b) Z daných slov utvořte podstatná jména.

Řešení: hbitost, lenost, zlomyslnost, umývání, lyžování, cvičení, dobývání, pýcha

4. Napište jako diktát. Podtrhněte všechna podstatná jména.

Řešení: ježek, tělo, tělo, bodliny, noci, hmyzem, hmyzožravce, myši, zimě, doupěti, spánkem

UČEBNICE

str. 50

1. b) Jak se zeptáte na vyznačená slova? Ke kterému slovnímu druhu patří?

Řešení: Jaký? Který? Čí? Patří k přídavným jménům.

c) Článek přečtěte bez vyznačených slov. Co myslíte, který text je jasnější?

Řešení: Jasnější je článek s vyznačenými přídavnými jmény, protože upřesňuje informace.

2. a) Slabiky se pomíchaly. Dokážete z nich složit přídavná jména?

Řešení: pilný, zimní, výborný, lyžařský, důmyslný

b) S přídavnými jmény tvořte věty.

Řešení: Pilný žák má dobré známky. Zimní čepice musí hřát na hlavě. Tak výborný dort jsem ještě nejedl. Lyžařský kurz se vydařil. Alarm na vstupních dveřích je důmyslné zařízení.

3. a) Přečtěte si souvětí. Vypište z něho všechna přídavná jména.

Řešení: mlčenlivých, žulových, rozsáhlých, zelených, zarostlými, holými, košatě, rozložitě

b) Protéká vaší obcí nějaká řeka? Jak se nazývá?

Řešení: Svratka, Svitava

4. a) Rozhodněte, které slovo do řady nepatří. Zdůvodněte proč.

Řešení: a) běloba; b) obarvit modře; c) pláče; d) panenka; (nejsou to přídavná jména)

b) Která z uvedených slov nejsou přídavná jména? Určete jejich slovní druh.

Řešení: běloba – podst. jméno, modře – příslovce, pláče – sloveso, panenka – podst. jméno

UČEBNICE

str. 51

1. a) Vyznačená slova nahradte podstatnými jmény.

Řešení: Ona – Dívka; On – Aleš; Oni ho – Rodiče ho; ho – dítě; nimi – žáky

b) Určete slovní druh vyznačených slov. Který slovní druh ve větě zastupují?

Řešení: Vyznačená slova jsou zájmena. Zastupují podstatná jména.

2. b) V básni vyhledejte zájmena a vypište je.

Řešení: Já, ty, to, Kdo, to, nám, nám, Ten, kdo, ten

c) Vysvětlete, co znamená, když se o někom řekne: *Ten má pod čepicí*.

Řešení: Člověk, který je chytrý.

d) V mluvnici nebo ve slovníku vyhledejte druh zájmena *kdo*.

Řešení: Tázací zájmeno.

3. Doplňte *i, í / y, ý*. Pište do sešitu. Vyhledejte a podtrhněte všechna zájmena.

Řešení: Vy jste nám slíbili, že přijдете za chvíli. Když jdete vy, půjdeme i my. Zítra přijede moje babička. Dědo, přečti mi pohádku. V naší víšce stojí starobylý kostelík. Myslím, že se mylíš.

1. a) Odpovídejte na otázky. Zapisujte počet, na který se otázka ptá.

Řešení: a) Kolik žáků máte ve třídě? **Individuální.** b) Kolik máš prstů na pravé ruce? **Pět.** c) Kolik nohou má husa? **Dvě.** d) Kolik noh má klavír? **Čtyři.** e) Kolikátý doběhl do cíle držitel „bramborové“ medaile? **Čtvrtý.**

2. Společně si přečtěte slova. Rozlišujte číslovky a zájmena. Zapište je do dvou sloupců na tabuli nebo do sešitu.

Řešení: *číslovky*: tři, sto, osm, pět, stý, troje, málo (V nových pravidlech je uvedeno pouze příslovce, ve starších i číslovka neurčitá.), osmý, pátý, patery, dvoustý, třicet, padesátkrát, mnoho; *zájmena*: on, ji, nás, jich, se, co, její, ten, váš, moje, vy, jim

3. a) Vyřešíte hádanku?

Řešení: rok – měsíce, týdny, dny

b) V hádance vyhledejte všechny číslovky.

Řešení: dvanáct, čtyřech, sedmi

4. a) Přečtěte si věty. Vyhledejte číslovky a zakroužkujte je.

Řešení: (tisíc), (Jednoho), (dva), (sto padesát), (třetím), (troje), (dvaceti), (dvacátého osmého), (deset), (čtyři), (dva), (sedm)

b) Černou podtrhněte číslovky, které označují pořadí.

Řešení: třetím, dvacátého osmého

c) Věty přepište do sešitu, číslovky však zapisujte číslicemi. Nezapomeňte, že za číslicemi, které vyjadřují pořadí, píšeme tečku.

Řešení: Rybáři vylovili asi 1000 kaprů. 1 kapra jsem si koupil v rybárně. Vážil 2 kilogramy a zaplatil jsem 150 korun. V lyžařském závodě skončil na 3. místě. Olinka si koupila 3 ponožky po 20 korunách. Narodil se 28. března. Kolik je 10 plus 4, 2 krát 7?

1. a) Přečtěte si úryvek písničky. Vyhledejte všechna slovesa.

Řešení: sloužil, vysloužil jsem, krákoře, běhá, pláče, sloužil, vysloužil jsem, tlačká, krákoře, běhá, pláče

b) V textu najděte podstatná jména a určete u nich rod, číslo a pád.

Řešení: léto – r. stř., č. j., 1. p.; kuřátko – r. stř., č. j., 4. p.; kuře – r. stř., č. j., 1. p.; dvoře – r. m., č. j., 6. p.; panenka – r. ž., č. j., 1. p.; komoře – r. ž., č. j., 6. p.; léto – r. stř., č. j., 1. p.; kačenku – r. stř., č. j., 4. p.; kačka – r. ž., č. j., 1. p.; bláto – r. stř., č. j., 4. p.; kuře – r. stř., č. j., 1. p.; dvoře – r. m., č. j., 6. p.; panenka – r. ž., č. j., 1. p.; komoře – r. ž., č. j., 6. p.

c) Vyhledejte zájmena a číslovky.

Řešení: já, to, první, si, to, to, já, to, druhé, si, to, ta, to, má

2. Tvořte slovesa. Pište, co osoby, zvířata a věci dělají nebo co se s nimi děje.

Řešení: Např. pes pelichá, řidič řídí, opice skáče, slon troubí, sestra zlobí, Mirek hraje, školník hlídá, miminko pláče, auto jede, křeček běhá, pila řeže, děda zpívá, koza mečí, voda teče, Štěpán zuří, Alena studuje, medvěd žere.

3. b) Z básničky vypište všechna slovesa. Určete, zda jsou ve tvaru určitém (nadepište U), nebo ve tvaru neurčitém (nadepište N).

Řešení: *určité (U)*: přijde, přijde-li, vstoupí, vejde
neurčité (N): namalovat, nakreslit, podepřít, schovat, zachovat, čekat, zavřít

c) V básni vyhledejte všechna přídavná jména.

Řešení: otevřenými, hezkého, prostého, nejlubší

1. a) Přečtěte si hádanky. Uhodnete je? (Řešení str. 142.)

Řešení: 1. strom, hlemýžď, voda

- b) Z hádanek vypište silně vyznačená slova. Zeptejte se na ně jednou z otázek kde? kam? kdy? jak? Poznali jste jejich slovní druh?**
Řešení: dobře – jak?; ven – kam?; doma – kde?; dopředu – kam?; dozadu – kam?; Jsou to příslovce.
- 2. a) Napište otázky, které mají chlapci na tričku, do čtyř sloupců. Vybírejte a pište k nim příslovce, která na dané otázky odpovídají.**
Řešení: KDE – nízko, venku, nahoře; KAM – domů, dovnitř, nahoru; KDY – zítra, brzy, vloni; JAK – rychle, výborně, hlasitě
- b) Rozdělte se do dvojic. K uvedeným příslovcím vymýšlejte slova protikladná. K jakému slovnímu druhu tato slova patří? Zápisy porovnejte.**
Řešení: Slova protikladná – dnes, pomalu, vysoko, pozdě, uvnitř, ven, letos, dole, špatně, ven, tiše, dolů. Jsou to příslovce.
- 3. a) Z daných přídavných jmen tvořte příslovce.**
Řešení: hezky, česky, zřetelně, hlasitě, prozíravě, ohleduplně, pěkně, tajemně
- b) Vyberte nejdlejší přídavné jméno. Určete kolik má slabik.**
Řešení: o | hle | du | pl | ný – 5 slabik
- d) Rozdělte se do dvojic. Každý napíše pět přídavných jmen. Druhý žák z každého přídavného jména vytvoří příslovce. Výsledky porovnejte.**
Řešení: mladý/mladě – na první slovo se ptáme: Jaký? Na druhé slovo se ptáme: Jak?

UČEBNICE

str. 56

- 1. a) Přečtěte si text písničky. Vyhledejte v ní předložky.**
Řešení: do, do, na
- b) Text si zazpívejte na nápěv *Pec nám spadla*.**
Řešení: Využijeme hudební nástroje a můžeme zpívat píseň a u toho vytleskávat slabiky.
- c) V textu vyhledejte přídavná jména a příslovce.**
Řešení: novému, hodné, rádi, pěkně
- 2. a) Doplňte chybějící předložky v úryvcích z lidových písní.**
Řešení: přes, přes; do, do; v; ze; Pod
- 3. a) Zopakujte si, co jsou předpony a v čem se liší od předložek. Rozhodněte, zda je ve větě použita předpona, nebo předložka. Přepište do sešitu.**
Řešení: do | postele, donesla, za | paní, zapsala, bezbolestná, bez | nálady, uzdravil, u | školy
- b) V posledním souvětí určete slovní druh všech slov.**
Řešení: brzy – 6, jsem – 5, se – 3, uzdravil – 5, a – 8, dnes – 6, čekám – 5, u – 7, školy – 1, na – 7, svoje – 3, kamarády – 1.

UČEBNICE

str. 57

- 1. b) Vytučněná slova rozdělte na předložky a spojky a zapisujte je na tabuli do dvou sloupců.**
Řešení: předložky: za, v, z, na, pod; spojky: ale, proto, a, že, nebo, protože, že
- 2. Z uvedených slov vyberte spojky a zapište je.**
Řešení: ale, když, protože, aby, než, nebo, protože
- 3. Přečtěte si věty v řádku. Z nápovědy vyberte vhodnou spojku a vytvořte z vět souvětí. Souvětí pište do sešitu.**
Řešení: a) ..., protože... b) ..., aby... c) ..., nebo... d) ... a...
- 4. V každé větě vyhledejte spojku a rozhodněte, zda spojuje věty, nebo slova.**
Řešení: když – věty; aby – věty; protože – věty; že – věty; ale – věty; a – věty; i – slova; ani – slova; nebo – slova

UČEBNICE

str. 58

- 1. a) Přečtěte si větu. Určete její druh.**
Řešení: Věta tázací.
- b) Určete slovní druh zvýrazněného slova.**
Řešení: Částice.

2. Částice většinou stojí na začátku věty, která vyjadřuje přání (věty přací). Z uvedených vět vytvořte věty přací. Použijte částice z nabídky.

Řešení: Nabízíme pouze některé možnosti řešení: a) Nechť napadne sníh. b) Kéž přijede babička. c) Kéž jsou už prázdniny. d) Ať nedostanu špatnou známku. e) Ať neonemocním.

3. a) V textu vyhledejte částice.

Řešení: kéž, prý, nechť, ať, kéž, ne, nechť, což, možná, zejména, ano

- b) V prvních pěti větách určete všechny slovní druhy.

Řešení: Kéž (9) svítí (5) sluníčko (1) celý (2) den (1). Honza (1) prý (9) není (5) doma (6). Nechť (9) se (3) vám (3) u (7) nás (3) líbí (5). Ať (9) je (5) celá (2) rodina (1) zdravá (2) a (8) šťastná (2). Kéž (9) by (5) mi (3) rodiče (1) koupili (5) kočku (1).

- c) Říkejte různá přání. Používejte v nich částice.

Řešení: Např. Ano, chtěla bych jít už domů. Ne, rozhodně mi to neříkej. Ať už jsou prázdniny.

4. b) V textu vyhledejte a podtrhněte částice.

Řešení: Na lyžích a zejména na saních tam sviští s větrem o závod. Kéž by sníh vydržel co nejdéle.

- c) Kroužkem vyznačte předložky.

Řešení: (Na) kopci, (na) kraji, (na) lyžích, (na) saních, (s) větrem, (o) závod, (do) dálky, (do) postýlek

UČEBNICE

str. 59

1. a) Přečtěte si úryvek z pohádky. Doplňte neúplná slova.

Řešení: Zimní návštěvníci. Na konci vesnice stála starobylá chaloupka. V ní bydlela babička. Venku řádila silná vánice. Vánice zabouchala na dveře: Buch, buch, buch! „Přišla jsem na návštěvu, pusť mě dovnitř,“ zakvílela vánice. „Jen si foukej venku!“ křikla babička a neotevřela. Po chvíli na dveře zabušil havran. Ťuk, ťuk, ťuk! Přišel jsem na návštěvu,“ krákal havran. „Ty přece patříš na pole!“ vykřikla babička a neotevřela.

- b) Pozorně si přečtěte vyznačená slova. Určete jejich slovní druh.

Řešení: Citoslovce.

2. Doplňte vhodná citoslovce z nabídky.

Řešení: Mňam, Jú, Jupí; Hurá, Brr, Hepčik; Au, Ach

3. a) Mezi slovy vyhledejte citoslovce. Vypište je do sešitu.

Řešení: ťuk, kvak, hurá, břink, brr, mňau, hop, achich, šplouchy, cink

- b) Určete slovní druhy ostatních slov.

Řešení: strom (1), on (3), ťuká (5), vlnky (1), tenkrát (6), míč (1), skok (1), skákat (5), aby (8), sedmý (4), šplouchání (1), ten (3), křik (1), rána (1)

4. Uvedená slova vyjádřete citoslovcem.

Řešení: vrr, cink, bú, buch buch, kop, fúú, bé/fňuk, cink, klep klep, bébé, haf haf, mé mé, chrochty chrochty, dup, kvák

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 60

OPAKOVÁNÍ

1. b) Určete slovní druh slov v refrénu a v poslední sloce písně.

Řešení: Vánoce (1), Vánoce (1) přicházejí (5), zpíváme (5), přátelé (1), po (7) roce (1) Vánoce (1), Vánoce (1), přicházejí (5), šťastné (2) a (8) veselé (2). Bez (7) prskavek (1) tvrdil (5) Slávek (1), na (7) Štědrý (2) den (1) nelze (6) být (5) a (8) pak (6) táta (1) s (7) minimaxem (1) zavlažoval (5) byt (1).

Uč., str. 62–66 | VI. PODSTATNÁ JMÉNA

UČEBNICE

str. 62

1. a) V básničce vyhledejte podstatná jména a určete u nich rod. Pište na tabuli – pro každý rod jeden sloupec. Pomáhejte si zájmeny *ten, ta, to*.

Řešení: mužský rod – ten: táta, Řehoři, úhoři, šnečku, šnečku, širák, ploty, švec, švec; ženský rod – ta: řeka, řeka, řeřicha, řeka, řekou, paty, boty, šelma, kůže; střední rod – to: říkadlo, ticha

b) Řekněte slovo souznačné se slovem *šneček* a užitje ho ve větě.

Řešení: Hlemýžď zahradní má šedobílou ulitu.

c) Uvedte slovo protikladné ke slovu *líný* a užitje ho ve větě.

Řešení: Když je žák **pracovitý**, zaslouží si pěkné hodnocení.

2. a) Z každé řady vyberte slovo, které do ní nepatří. Zdůvodněte.

Řešení: a) vlaštovka – r. ž.; b) obchod – r. m. neživ.; c) chlapec – r. m. živ.

b) Najděte podstatné jméno rodu mužského. Určete, zda jsou životná, nebo neživotná.

Řešení: strom – neživ.; čáp – živ.; komín – neživ.; les – neživ.; učitel – živ.; básník – živ.; slon – živ.; chlapec – živ.; zedník – živ.; prodavač – živ.; obchod – neživ.; pes – živ.; tygr – živ.; dům – neživ.; sešit – neživ.; chlapec – živ.; kapesník – neživ.; lustr – neživ.; květináč – neživ.

UČEBNICE

str. 63

3. b) V článku vyhledejte všechna podstatná jména. Vypište je do dvou sloupců podle jejich čísla – podstatná jména v čísle jednotném a v čísle množném. Pomáhejte si ukazovacími zájmeny *ten, ta, to; ti, ty, ta*.

Řešení: číslo jednotné: Ron, lentilku, okraje, kapusta, Harry, kokos, trávu, sardinky, kávu, pepř
číslo množné: bonbony, lentilky, topinky, boby, jahody

c) Podtrhněte podstatná jména rodu mužského životného.

Řešení: Ron, Harry

4. a) Pište názvy osob, zvířat a věcí. Určete rod. (U rodu mužského i životnost.)

Řešení: hruška – r. ž.; jablko – r. stř.; bubínek – r. m. neživ.; ježek – r. m. živ.; babička – r. ž.; hnízdo – r. stř.; kočka – r. ž.; čert – r. m. živ.

b) Podstatná jména pište v množném čísle. Pomáhejte si ukazovacím zájmenem.

Řešení: ty hrušky, ta jablka, ty bubínky, ti ježci, ty babičky, ta hnízda, ty kočky, ti čerti

5. a) Doplněte *i, í / y, ý* a slova napište do sešitu. Vyznačte u nich kořen a příponovou část. Zopakujte si pravidla pro psaní přípon (viz str. 28). Podtrhněte slova s příponou *-ička, -ičko, -ice, -it*.

Řešení: bab-ička, brz-ičko, lav-ička, blýsk-ání, slep-it, syn-ovec, Ev-ička, slep-ice, třpyt-it se, kap-ička.

b) Ze cvičení vypište na tabuli podstatná jména rodu ženského. V každém podtrhněte první písmeno. Když písmena složíte, dostanete odpověď na otázku: Co je rychlejší než hrom?

Řešení: babička, lavička, Evička, slepice, kapička – blEsk

UČEBNICE

str. 64

1. b) Za pomoci textu vyskočujte podstatné jméno *maminka* ve všech pádech.

Řešení: maminka, maminky, mamince, maminku, maminko, mamince, maminkou

c) Čtete básničku znovu, podstatné jméno *maminka* nahradte jinými slovy, například *babička, tatínek, moře, slunce*.

Řešení: babička, u babičky, babičce, pro babičku, babičko, o babičce, s babičkou
tatínek, u tatínka, tatínkovi, pro tatínka, tatínku, o tatínkovi, s tatínkem
moře, u moře, moři, pro moře, moře, o moři, s mořem
slunce, bez slunce, slunci, pro slunce, slunce, o slunci, se sluncem

UČEBNICE

str. 65

3. a) Do vět doplňte slovo *kolo* ve správném tvaru.

Řešení: nové kolo, To kolo, na kole, z kola, na kole, novým kolem, bez kola

b) Určete pád doplněných tvarů slova *kolo*. Ptejte se pádovými otázkami.

Řešení: nové kolo – 1. p.; To kolo – 1. p.; na kole – 6. p.; z kola – 2. p.; na kole – 6. p.; novým kolem – 7. p.; bez kola – 2. p.

4. a) Přečtete básničku. Vyhledejte všechny tvary slova *had*, určete jejich pád.

Řešení: Had (1. p.), hade (5. p.), s hadem (7. p.), hada (4. p.)

b) V básničce vyhledejte všechny předložky.

Řešení: z, pod, s, do

5. Ve větách vyhledejte podstatná jména. Ptejte se na ně pádovou otázkou a určete jejich pád.

Řešení: Vyčistil si **zuby**. – Koho, co si vyčistil? – 4. p. Obával se **zkoušky**. – Koho, čeho se obával? – 2. p. Volal **Mirce**. – Komu, čemu volal? – 3. p. Kroutil **hlavou**. – Kým, čím kroutil? – 7. p. Kořata si hrála. – Kdo, co si hrálo? – 1. p. Toužil po **úspěchu**. – Po kom, po čem toužil? – 6. p.

6. a) Do věty vyberte vhodné slovo z nápovědy.

Řešení: šípky, čaj, dubu, buku, prase divoké, semínka, veverek

b) Určete rod, životnost, číslo a pád doplněných podstatných jmen.

Řešení: šípky – r. m. neživ., č. mn., 1. p.; čaj – r. m. neživ., č. j., 4. p.; dubu – r. m. neživ., č. mn., 1. p.; buku – r. m. neživ., č. j., 2. p.; prase divoké – r. stř., č. j., 1. p.; semínka – r. stř., č. mn., 1. p.; veverek – r. ž., č. mn., 2. p.

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 66

OPAKOVÁNÍ

1. a) Přečtěte si věty. Určete rod (u rodu mužského životnost), číslo a pád vyznačených podstatných jmen.

Řešení: opici – r. ž., č. j., 4. p.; Pavlovi – r. m., č. j., 3. p.; ovce – r. ž., č. mn., 1. p.; komíně – r. m., č. j., 6. p.; duše – r. ž., č. j., 2. p.; okny – r. stř., č. mn., 7. p.

b) Druhá písmena vyznačených slov napište do řádku postupně za sebou. Dostanete odpověď na hádanku: Který tkadlec chodí nahý?

Řešení: Pavouk.

Uč., str. 67–96 | VII. SKLOŇOVÁNÍ PODSTATNÝCH JMEN

UČEBNICE

str. 67

1. a) Přečtěte si článek. Vyhledejte v něm podstatná jména. Vypište je do tří sloupců podle rodu. Určete u nich číslo a pád.

Řešení: rod mužský: Lev – č. j., 1. p.; *Samec* – č. j., 1. p.; *lev* – č. j., 1. p.; *král* – č. j., 1. p.; *krku* – č. j., 6. p.; *Lvi* – č. mn., 1. p.; *masožravci* – č. mn., 1. p.; *lov* – č. j., 4. p.; *Lvi* – č. mn., 1. p.; *Lev* – č. j., 1. p.; *znakem* – č. j., 7. p.; *symbolů* – č. mn., 2. p.; *rod střední: zvířat* – č. mn., 2. p.; *zvířata* – č. mn., 1. p.; *mláďata* – č. mn., 4. p.; *rod ženský: šelma* – č. j., 1. p.; *savanách* – č. mn., 6. p.; *Afriky* – č. j., 2. p.; *korunu* – č. j., 4. p.; *hřívu* – č. j., 4. p.; *skupinách* – č. mn., 6. p.; *samice* – č. mn., 1. p.; *lvíce* – č. mn., 1. p.; *síly* – č. j., 2. p.

b) Odpovězte na otázku z textu.

Řešení: Státní znak České republiky.

c) V prvních čtyřech větách určete slovní druhy.

Řešení: Lev (1) je (5) kočkovitá (2) šelma (1). Žije (5) v (7) savanách (1) Afriky (1). Samec (1) se (3) nazývá (5) lev (1). Říká (5) se (3) mu (3) král (1) zvířat (1), ale (8) korunu (1) nenosí (5).

UČEBNICE

str. 68

1. Mezi slovy vyhledejte podstatná jména rodu středního. Za pomoci tabulky je přiřadte ke vzoru.

Řešení: jaro – město; léto – město; období – stavení; pole – moře; ptáče – kuře; pohoří – stavení

2. a) Za pomoci obrázku vymyslete sedm podstatných jmen rodu středního. Přiřadte je ke vzoru.

Řešení: auto – město; kolo – město; městečko – město; slunce – moře; letadlo – město; pole – moře; hnízdo – město

UČEBNICE

str. 69

3. b) Určete rod vyznačených slov. Za pomoci tabulky na str. 68 přiřadte tato podstatná jména ke vzoru.

Řešení: Všechny slova jsou rodu středního: **záření** – vzor stavení, **Slunce** – vzor moře, **oko** – vzor město, **zvířete** – vzor kuře, **moře** – vzor moře, **dno** – vzor město

4. a) V neúplných slovech doplňte chybějící písmeno a vyznačte předponu.

Řešení: roz-svítit světlo, bez-ohledný řidič, vy-střelit z luku, vy-táhnout si eso, vz-dálit se z domova, pod-mořský svět, roz-bité nádobí, roz-zářené okno, roz-sypat pastelky, vy-plašit zajíce, bez-pracný zisk

b) Zapište postupně první písmena z podstatných jmen rodu středního a složte tajenku:

Řešení: světlo, eso, nádobí, okno – seno

UČEBNICE

str. 70

1. a) Z článku vypište všechna podstatná jména rodu středního. Rozhodněte, která z nich se skloňují podle vzoru město.

Řešení: tělo, těle, rameno, stežno, koleno, lýtka, srdce, střevo, tělo

b) Odpovězte na otázky:

Řešení: Které vnitřní orgány jsou zmíněné v ukázce? Znáte nějaké další? V ukázce jsou: srdce, žaludek, tenké a tlusté střevo.

2. Určete vzor podstatného jména slovo. Doplňte tvary tohoto slova do vět.

Řešení: slovo – město; jediného slova, cizímu slovu, své slovo, příjemná slova, žádných slov, málo slovy.

3. Přepište v 7. pádu množného čísla.

Řešení: s křídly, s jídly, se švihadly, pod sedly, pod zrcadly, pod čely

4. Doplňte patřičný tvar podstatného jména. Pište do sešitu.

Řešení: letadly, žihadly, sedadly, slovy, koly

UČEBNICE

str. 71

1. a) Přečtěte si básničku

Řešení: Jeden žák čte a ostatní poslouchají. Jakmile uslyší zvukově podobnou část (rýmy), tlesknou.

b) Z básničky vypište do sešitu všechna podstatná jména rodu středního. Určete u nich číslo a pád. Které z nich se skloňuje podle vzoru moře?

Řešení: Podtržená slova se skloňují podle vzoru moře: srdce – č. j., 1. p.; zlata – č. j., 2. p.; bláta – č. j., 2. p.; srdce – č. j., 1. p.; zlata – č. j., 2. p.; srdce – č. j., 4. p.; z bláta – č. j., 2. p.; srdce – č. j., 4. p.; zlata – č. j., 2. p.

c) Vysvětlete, co znamená, když se o někom řekne: „On má srdce ze zlata“. Znáte někoho, o kom to můžete říct? Zamyslete se a rozhodněte: Mohou si to říct i druzí lidé o vás?

Řešení: Být hodný a velmi dobrosrdečný.

2. Doplňte vhodná slova, určete u nich rod, číslo, pád a vzor. Pište do sešitu.

Řešení: hřiště – r. stř., č. j., 4. p., vzor moře; letiště – r. stř., č. j., 6. p., vzor moře; nástupiště – r. stř., č. j., 4. p., vzor moře; vajíčko – r. stř., č. j., 1. p., vzor město; ovoce – r. stř., č. mn., 2. p., vzor moře; pádly – r. stř., č. mn., 7. p., vzor město

3. Doplňte koncovky podstatných jmen. Do závorky pište patřičný vzor.

Řešení: polí – moři; polí – moři; křídly – městy; Labi – moři; kormidly – městy; nebi – moři; držadly – městy

UČEBNICE

str. 72

1. Najděte v textu všechna podstatná jména. Co mají společného?

Řešení: městem, moře, stavení, létě, zvířátka, vozidlo, kotě, štěně, jehně, hříbě, stavení, moře, povyražení, zvířata, cvičení, běhání, skákání, plavání, jídle, seno, odpoledne, polí, místo, chvilku, zpívání, zvířátka, klubíčka, spaní, chrápání, rozednění, kuře, kuře – všechna podstatná jména kromě slova *chvilka* jsou rodu středního.

2. Jedno podstatné jméno je ale jiné. Které to je?

Řešení: Chvilka – rod ženský.

3. Kolik zvířat se vyskytuje v textu? Umíte správně pojmenovat samce i samici těchto živočichů?

Řešení: 5 zvířat. Kotě – kočka, kocour; štěně – fenka, pes; jehně – ovce, beran; hříbě – klisna (hovorový výraz: kobyla), hřebec (kůň – obecné označení samice i samce koně); kuře – slepice, kohout.

4. Vysvětlete oba významy, které může mít slovo vzor.

Řešení: 1) Jít někomu příkladem. 2) Vzor na látkách, kachličkách, na nábytku.

1. Vyskytuje se v textu slovo kuře ve všech pádech jednotného čísla?

Řešení: Ano.

1. a) **Přečtěte si básničku. Doplňte vhodná slova tak, aby se báseň rýmovala.**

Řešení: telátko, selátko, doupě, poupě

b) **Doplněná podstatná jména přiřadte ke vzoru.**

Řešení: telátko – kuře; selátko – kuře; doupě – kuře; poupě – kuře

2. a) **Ke zvířeti dopište název mláďete.**

Řešení: pes – štěně, ovce – jehně, husa – house, kůň – hříbě, srna – srnče, jelen – kolouch

b) **Skloňuje se většina názvů mláďat podle vzoru kuře? Je tomu tak vždy? Našli jste název zvířete, který se podle vzoru kuře neskloňuje? (Odpověď najdete na str. 142.)**

Řešení: Mláďata se skloňují podle vzoru kuře. Podle vzoru kuře se neskloňuje kolouch – r. m., pán.

3. **Vyberte a запиšte podstatná jména, která se skloňují podle vzoru kuře.**

Řešení: mládě, děvče, kotě, lvíče, medvídek, tele, koště, hříbě, štěně, holoubě, kníže

4. **Tvořte zadané tvary podstatných jmen.**

Řešení: koště	vnouče	klíště	ptáče
6. p., č. j. – koštěti	2. p., č. j. – vnoučete	2. p., č. j. – klíštěte	7. p., č. mn. – ptáčaty
1. p., č. mn. – košťata	5. p., č. j. – vnouče	3. p., č. mn. – klíšťatům	4. p., č. mn. – ptáčata
7. p., č. mn. – košťaty	7. p., č. mn. – vnoučaty	6. p., č. j. – klíštěti	5. p., č. mn. – ptáčata

5. a) **Vytvořte správný tvar slova v závorce, doplňte i, í / y, ý. Napište do sešitu.**

Řešení: V zoo jsem viděl klec s lvíčaty. Ve chlévě jsou býk a kráva se svými telaty. Ve škole se učíme o zvířatech. Viděl jsem medvědici s medvíďaty. Babička mi vyprávěla pohádku o srně a jejím srnčeti.

1. c) **Za pomoci textu vysvětlete význam slovního spojení cizopasná rostlina.**

Řešení: Rostlina, která saje šťávu s minerály z jiné rostliny, na které roste.

2. a) **Ze sloves tvořte podstatná jména rodu středního.**

Řešení: dělat – děláni/dílo; psát – psaní/písmo; holit – holení; stříhat – stříhání; cestovat – cestování; kreslit – kreslení

b) **Co označují vytvořená podstatná jména – osobu, zvíře, věc, nebo děj? Podle kterého vzoru se skloňují?**

Řešení: děláni – děj, vzor stavení; psaní – děj, vzor stavení; holení – děj, vzor stavení; stříhání – děj, vzor stavení; cestování – děj, vzor stavení; kreslení – děj, vzor stavení

3. **Doplňte koncovky podstatných jmen, do závorek pište vzor. Napište do sešitu.**

Řešení: podnebí (stavení), obydlení (staveními), údolím (stavením), koly (městy), švihadly (městy)

4. **Doplňte neúplná slova. Nad podstatná jména nadepište pád. Pište do sešitu.**

Řešení: kuchyňské nádobí (1. p.), vánoční cukroví (1. p.), kyselé zelí (1. p.), mísa (1. p.) s cukrovím (7. p.), topit uhlím (7. p.), vůz (1. p.) s dřívím (7. p.), mezi rákosím (1. p.), udělat si pohodlí, život (1. p.) v útulném obydlí (6. p.), zažít neobvyklé dobrodružství (4. p.)

1. a) **Přečtěte si článek. Vyhledejte podstatná jména rodu středního a přiřadte je ke vzorům.**

Řešení: uhlí – vzor stavení, uhlí – vzor stavení, let – vzor město, těl – vzor město, kamení – vzor stavení, uhlí – vzor stavení, století – vzor stavení

b) **Odpovězte na otázky.**

Řešení: Kdy a jakým způsobem vzniklo uhlí a ropa? Před mnoha miliony let rozkladem těl pravěkých rostlin. Jaké dva druhy uhlí rozeznáváme? Hnědé a černé uhlí. Víte, kde se u nás těží?

c) **Vyhledejte slovesa v určitém tvaru.**

Řešení: je, vzniklo, přišli, hoří, začalo, započalo

d) **V textu vyhledejte souvětí a na tabuli запиšte jeho vzorec.**

Řešení: Lidé už v dávné minulosti přišli na to, že tyto hnědé nebo černé kousky kamení dobře hoří. – 1VH, že 2VV. Ve velkém se uhlí začalo používat v 19. století, kdy se započalo s jeho těžbou. – 1VH, kdy 2VV.

2. Doplňte tvar podstatného jména ze závorčky v jednotném i množném čísle.

Řešení: lvíčetem/lvíčaty, poli/polích, švihadlem/švihadly, pole/polí, mýdlem/mýdly.

3. Podstatná jména převedte do správného tvaru množného čísla. Napište.

Řešení: několik obydlí, slovy, příslovími, zavazadly, koly, polím, zrcadly, údolími

4. a) Doplňte i, í / y, ý. Společně odůvodněte.

Řešení: Závodní loď je poháněna vesly (*městy*). Umyj (*mýt*) nádobí (*stavení*). Tělocvična (*není vyjmenované ani příbuzné slovo*) pro baletky je vybavena (*předpona vy-*) zrcadly (*městy*). Koupelna je vybavena (*předpona vy-*) dvěma umyvadly (*mýt, městy*). Za skly (*městy*) okna vidíme (*výjimka vidět, viset, viklat*) na nebi (*moři*) mráčky. Počasí (*stavení*) je větrné a sychravé (*sychravý*). Za poli (*moři*) s obilím (*stavením*) se zelená les. V krbu netopíme uhlím (*stavením*). Babička (*není vyjmenované ani příbuzné slovo*) vzpomíná (*není vyjmenované ani příbuzné slovo*) na své dětství (*stavení*).

b) Vysvětlete, co znamená, že slova ohýbáme.

Řešení: Slova skloňujeme. Měníme jejich koncovku.

UČEBNICE

str. 76

1. a) Z básně vypište podstatná jména rodu ženského ve tvaru 1. pádu čísla jednotného. U těch, která končí souhláskou, uveďte i tvar 2. pádu.

Řešení: louka, kytka, zima, noc, země – noci

b) Za pomoci tabulky na str. 76 zařaďte podstatná jména ke vzorům.

Řešení: louka – žena, kytka – žena, zima – žena, noc – píseň, píseň – píseň, tíseň – píseň, země – píseň

UČEBNICE

str. 77

1. a) Přečtěte si článek. Vyhledejte v něm podstatná jména rodu ženského, která se skloňují podle vzoru žena.

Řešení: Doktorka, stran, ruku, tráva, kráva, houba, trouba

b) Odpovězte na otázky:

Řešení: Měla Bubáková sluch v pořádku? **Neměla.** Podle čeho jste to poznali? **Nedokázala zopakovat slova, která říkala paní doktorka.** Slova, která opakovala, byla jiná, jen podobně zněla. Jak nazýváme orgán sluchu? **Ucho/uši.**

2. Podstatná jména pište v náležitém tvaru. Řiďte se pádovými otázkami.

Řešení: 2. p., č. j.: sovy, žížaly, lípy; 4. p., č. mn.: sovy, žížaly, lípy 5. p., č. mn.: sovy, žížaly, lípy; 7. p., č. mn.: sovami, žížalami, lípami

3. Doplňte i, í / y, ý. Napište do sešitu.

Řešení: nedělej chyby, tři lampy, do trávy, z jámy, s houbami, pod lípami, šálek kávy, pozorovat sovy, mezi břízami, pomník ze žuly, boty s tkaničkami, strmé skály, chytat ryby, vyrazili jsme do školy, samé výmluvy

UČEBNICE

str. 78

1. a) Přečtěte si básničku. Vyhledejte podstatná jména rodu ženského a určete u nich vzor.

Řešení: čarodějnic – růže, obloze – žena, čarodějnice – růže, ulice – růže, břízou – žena, skrýších – růže, zahrady – žena

b) Vypište slova s y po obojetné souhlásce. Zdůvodněte pravopis.

Řešení: **třpytí** – podle vyjmenovaného slova třpytit se; **vymetou** – předpona vy-; **vyberou** – předpona vy-

2. Doplňte i, í / y, ý. Pište do sešitu.

Řešení: židli, židlemi, židlí, židlích, židli, židlemi, židlím, židlí

3. Do vět doplňte vhodná slova z nápovědy v náležitém tvaru.

Řešení: sklenicemi, cibuli, tabuli, kouli, bleduli

4. a) Přesmyčky. Vyluštěte slova a запиšte je do sešitu. Určete jejich vzor.

Řešení: KOŠILE – vzor růže, ČARODĚJNICE – vzor růže, ZEMĚKOULE – vzor růže, NÁVŠTĚVA – vzor žena, VÝMLUVA – vzor žena

b) Ke každému slovu přiřaďte tvar 2. a 6. pádu jednotného čísla.

Řešení: košile – košile, košili; čarodějnice – čarodějnice, čarodějnic; zeměkoule – zeměkoule, zeměkoulí; návštěva – návštěvy, návštěvě; výmluva – výmluvy, výmluvě

UČEBNICE

str. 79

1. a) Uhodnete řešení hádanek?

Řešení: 1. mrkev; 2. konev

b) Odpovědi na hádanky přiřaďte ke vzoru.

Řešení: mrkev – vzor píseň; konev – vzor píseň

2. Do vět doplňte slovo znázorněné na obrázku v náležitém tvaru.

Řešení: pánvi, větvích, posteli, zemi.

3. Doplňte koncovky podstatných jmen. Do závorky pište vzor.

Řešení: hrázi – písní; mrkví – písní; petrželí – písní; vůlí – růží; žirafy – ženy; antilopy – ženy; židlí – růží; škeblích – růžích; obuvi – kosti / v mn. č. písní

4. Tvořte věty s uvedenými tvary slov.

Řešení: Individuální. Např. Hod' ten suchý chleba **labuti**. / **Labutí** peří může být čistě bílé. Vyhráli jsme první místo v **soutěži**. / Bratr velice rád **soutěží**. V horké **koupeli** se každému roztáhnou cévy. / **Koupelí** se rozežře každý. V **broskvi** jsem objevila červíka. / Z **broskví** je moc dobrý kompot.

5. Které písmeno napíšete? Zdůvodněte pravopis.

Řešení: písněmi (*píseň*), básněmi (*píseň*), větvích (*píseň*), pánvi (*píseň*), limonáda v lahvích (*píseň*), tykví (*píseň*), jabloněmi (*píseň*), třešněmi (*píseň*), hrušněmi (*píseň*), koroptví (*píseň*), obtížemi (*píseň*), vysoké (*předpona vy-*), hory (*tvrdá souhl.*), včely (*žena*), televizi (*růže*), zábavy (*žena*), obuvi (*kost*), sovy (*žena*)

UČEBNICE

str. 80

1. U vyznačených podstatných jmen určete rod, číslo a pád. Vyhledejte mezi nimi podstatná jména skloňovaná podle vzoru *kost*.

Řešení: **bytosti** – r. ž., č. mn., 1. p.; **chuť** – r. ž., č. j., 4. p.; **jídel** – r. stř., č. mn., 2. p.; **paměti** – r. ž., č. j., 2. p.; **přitažlivost** – r. ž., č. j., 4. p.

2. Napište s náležitými tvary slov v závorce.

Řešení: bolestmi, vsi, starostmi, povinnosti, vlastní, vědomostmi, obuvi, návsi, bytostech, hloupostech

3. a) Názvy měst zapište do sešitu. Rozhodněte, podle kterého vzoru se skloňují. Potom přiřaďte tvar 2. pádu čísla jednotného.

Řešení: Praha – vzor žena, Prahy; Břeclav – vzor kost, Břeclavi; Ostrava – vzor žena, Ostravy; Příbyslav – vzor kost, Příbyslavi; Olomouc – vzor píseň, Olomouce; Litomyšl – vzor píseň, Litomyšle

c) Podle jakého vzoru se skloňuje název vaší obce? (Pokud je rodu mužského, pomůžte vám tabulka na str. 82.)

Řešení: Individuální.

4. Odůvodněte pravopis neúplných slov. Potom napište jako diktát.

Řešení: Do Prahy přijel vlak z Čáslavi (*kost*). Byl jsi někdy v Příbyslavi (*Příbyslav je vyjm. slovo, kost*)? V kolik hodin vyjíždí (*předpona vy-*) rychlík z Ostravy (*žena*) do Břeclavi (*kost*)? Pojedeme po dálnici z Prahy až do Bratislavy (*žena*). Světznámá auta se vyrábějí (*předpona vy-*) v Mladé Boleslavi (název, *kost*). Babička (*není vyjm. ani příbuzné slovo*) prošla všechna pohoří od Šumavy (*žena*) až k Tatrám (*název*). Na neděli (*růže*) jsme jeli za kamarády do Miroslavi (*kost*) u Znojma. Rádi se procházíme v povodí řeky Sázavy (*žena*).

UČEBNICE

str. 81

1. a) Vyberte slova ze závorek tak, aby se básnička rýmovala a přečtěte ji.

Řešení: pět, kleci, obědu

b) Vyhledejte podstatná jména rodu ženského a přiřadte je ke vzorům.

Řešení: *myš* – vzor *kost*, *myška* – vzor *žena*, *koček* – vzor *žena*, *věci* – vzor *kost*, *čiči* – vzor *žena*, *kleci* – vzor *kost*, *kočky* – vzor *žena*

c) Vyhledejte slovo nespisovné a nahradte je spisovným.

Řešení: *čiči* – *kočky*, *čubrníš* – *hledět*, *všecky* – *všechny*

d) Vyskloňujte podstatné jméno *myš* v jednotném i množném čísle a запиšte všechny tvary do sešitu. Zkontrolujte podle tabulky u vzoru *kost*.

Řešení: *č. j.*: 1. p. *myš*, 2. p. *myši*, 3. p. *myši*, 4. p. *myš*, 5. p. *myši* (!), 6. p. *myši*, 7. p. *myší*; *č. mn.*: 1. p. *myši*, 2. p. *myší*, 3. p. *myším*, 4. p. *myši*, 5. p. *myši* (!), 6. p. *myších*, 7. p. *myšmi*

2. Doplňte lidová rčení vhodnými slovy v náležitém tvaru.

Řešení: V nouzi poznáš přítele. Kdyby jsou *chyby*. Sedí na dvou *židlích*. Má herectví v *krvi*. Vy jste *hlavy* otevřené.

3. Napište s patřičným tvarem slov v závorkách. Určujte jejich pád a vzor.

Řešení: *neděli* – 6. p., vzor *růže*; *chvíli* – 4. p., vzor *růže*; *sestavy* – 4. p., vzor *žena*; *stopy* – 4. p., vzor *žena*; *koroptví* – 2. p., vzor *píseň*; *vsi* – 2. p., vzor *kost*; *břízy* – 2. p., vzor *žena*; *bledulí* – 2. p., vzor *růže*; *poli* – 7. p., vzor *moře*; *loukami* – 7. p., vzor *žena*; *husy* – 1. p., vzor *žena*; *rákosích* – 6. p., vzor *stavení*; *solí* – 7. p., vzor *kost/píseň*; *lahvi* – 6. p., vzor *píseň*; *Bratislavy* – 2. p., vzor *žena*

4. Doplňte *i, í / y, ý*. Potom napište jako diktát.

Řešení: Kosmonauti se dívají ve vesmíru na modravou zeměkouli. Babičky vzpomínají na dávné doby. Krtci dělají chodbičky v zemi. Nepřibližuj se k roztočené vrtuli. Neumím chytat ryby. Dej pozor na nebezpečné vosy. Zajíc skotačil mezi hlávkami zelí.

UČEBNICE

str. 82

1. Podstatná jména, která nejsou rodu mužského, škrtněte. Podstatná jména rodu mužského vypište do dvou sloupců. Do jednoho pište ta, která označují osobu nebo zvíře. Do druhé ta ostatní. Pište do sešitu.

Řešení: *osoba/zvíře*: kamarád, zedník, vrabec, Němec, soused; *ostatní*: jírovec, mrak, jetel, šeřík

2. b) Vyhledejte podstatná jména rodu mužského. Určete životnost, číslo a pád.

Řešení: *Kmotře* – živ., *č. j.*, 5. p.; *Petře* – živ., *č. j.*, 5. p.; *vepře* – živ., *č. j.*, 4. p.; *Jetelem* – neživ., *č. j.*, 7. p.; *jelen* – živ., *č. j.*, 1. p.; *hřbet* – neživ., *č. j.*, 4. p.

UČEBNICE

str. 83

3. a) Rozhodněte, které slovo do řady nepatří. Zdůvodněte.

Řešení: a) *straka* – rodu ženského, všechna ostatní slova jsou rodu mužského
b) *mech* – rodu mužského neživotného, všechna ostatní slova jsou životná
c) *čmelák* – rodu mužského životného, všechna ostatní slova jsou neživotná, není rostlinou

b) Každé podstatné jméno rodu mužského si řekněte ve 2. pádě čísla jednotného. Za pomoci tabulky na vedlejší straně je přiřadte ke vzoru.

Řešení: a) *datla* (pán), *strakapouda* (pán), *skřivana* (pán), *drozda* (pán), *vrabce* (muž), *čápa* (pán);
b) *jelena* (pán), *jezevce* (muž), *mravence* (muž), *mechu* (hrad), *srnce* (muž), *medvěda* (pán), *zajíce* (muž); c) *tulipánu* (hrad), *jetele* (stroj), *podbělu* (hrad), *čmeláka* (pán), *šeříku* (hrad), *bezu* (hrad), *dubu* (hrad), *jírovce* (stroj)

4. a) V básni vyhledejte podstatná jména rodu mužského a запиšte je ve tvaru 1. pádu jednotného čísla. Připište, zda jsou životná (Ž), nebo neživotná (N).

Řešení: *kluci* – kluk (Ž), *papír* – papír (N), *had* – had (Ž), *kluky* – kluk (Ž), *hlad* – hlad (N), *plže* – plž (Ž), *brouka* – brouk (Ž)

b) U podstatných jmen, která končí souhláskou, uveďte i tvar 2. pádu. Za pomoci tabulky zařadte vyhledaná podstatná jména ke vzorům.

Řešení: *papír* – bez papíru, vzor *hrad*; *had* – bez hada, vzor *pán*; *hlad* – bez hladu, vzor *hrad*

c) Poznali jste, který živočich dopis napsal? (Obrázek vám napoví.)

Řešení: *Slepýš*.

1. a) Přečtete si článek. Vypište z něho podstatná jména rodu mužského životného. Zapište je v 1. a 2. pádu jednotného čísla. Potom rozhodněte, zda se skloňují podle vzoru *pán*.

Řešení: (Některá podstatná jména se opakují. Vypsána jsou pouze jednou.) *strýčka* – strýček, bez strýčka, vzor *pán*; *Pavla* – Pavel, bez Pavla, vzor *pán*; *brouk* – brouk, bez brouka, vzor *pán*; *křeček* – křeček, bez křečka, vzor *pán*; *strýček* – strýček, bez strýčka, vzor *pán*

- b) Uhodli jste, které zvíře měl strýc na mysli? Podle jakého vzoru se toto podstatné jméno skloňuje?

Řešení: *Pes* – ka-pes-ník, podle vzoru *pán*

2. Doplňte tvary podstatných jmen v 2. pádě čísla jednotného, v 1. a 4. pádu množného čísla.

Řešení: *vlk*: vlka, vlci, vlky; *netopýr*: netopýra, netopýři, netopýry; *tygr*: tygra, tygři, tygry; *drozd*: drozda, drozdi/drozdové, drozdy; *sysel*: sysla, sysli, sysly; *sup*: supa, supi, supy; *motýl*: motýla, motýli, motýly; *kos*: kosa, kosi, kosy

3. Slova znázorněná na obrázcích pište v 1., 4., 5. a 7. pádu množného čísla. (Pomáhejte si shodným tvarem patřičného vzoru.)

Řešení: *páv*: páv (1. p.), pro páva (4. p.), páve/Páve (!) (5. p.), pávem (7. p.); *pes*: pes, pro psa, pse/Pse (!), se psem; *kos*: kos, pro kosa, kose/Kose (!), s kosem; *chlapec*: chlapec, pro chlapce, chlapče/Chlapče (!), s chlapcem; *krtek*: krtek, pro krtka, krtku/Krtku (!), s krtkem

4. Vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru *pán*, která jsou ve tvaru 7. pádu množného čísla. (Řešení je v textu tučně). Zdůvodněte pravopis (pomůcka: *s pány*). Potom doplňte *i/y* a napište do sešitu.

Řešení: sokolník se sokoly, rám provrtaný červy, dívat se za letícími čápy, klec s holuby, mezi lvy, sysli hloubí nory, čápi na komíně, utíkat za motýly, lovit sysly, cvičitel se psy, obdivovat pávy, lovit buvoly, obraz s anděly

5. Doplňte tvary slov: *holubi* – *holuby*, *orli* – *orly*, *lvi* – *lvy*. Pomůcka: 1. pád množného čísla: *ti holubi*, 4. pád množného čísla: (pro) *ty holuby*.

Řešení: (Doplňili jsme pouze jeden z tvarů.) Na střeše seděli **holubi**. Sousedí mají bílé **holuby**. **Holubi** hnízdí vysoko v horách. Spatřil jsi už někdy letící **holuby**? **Holubi** jsou nazýváni králi zvířat. Pozorovali jsme **holuby** s lvicemi.

6. a) Doplňte neúplná slova a napište do sešitu.

Řešení: *bylinářka*, *myš*, *síto*, *sýr*, *sirotek*, *mlýnář*, *hmyz*, *místnost*, *mýtina*, *plynovod*, *hlemýžď*, *pytel*, *netopýr*, *smyk*, *chvíle*, *obydlí*, *pilina*, *sýček*, *bič*, *kluziště*, *výlet*, *dobytek*, *babyka*, *myslivna*, *dobromysl*, *synek*, *hbitý*, *výskok*

- b) Nad podstatná jména rodu ženského a středního nadepište vzory.

Řešení: *bylinářka* – vzor *žena*, *myš* – vzor *kost*, *síto* – vzor *město*, *místnost* – vzor *kost*, *mýtina* – vzor *žena*, *chvíle* – vzor *růže*, *obydlí* – vzor *stavení*, *pilina* – vzor *žena*, *kluziště* – vzor *moře*, *babyka* – vzor *žena*, *myslivna* – vzor *žena*, *dobromysl* – vzor *píseň*

- c) Živočichy dělíme do dvou velkých skupin – na obratlovce a bezobratlé živočichy. Řekněte, čím se tyto dvě skupiny liší. Do které z těchto skupin patří *hmyz*?

Řešení: *Obratlovci* – mají vnitřní kostru složenou z kostí a páteř složenou z obratlů. *Bezobratlí* – nemají kosti ani obratle. *Hmyz* patří do velmi početné skupiny *bezobratlí* – nemají obratle ani jiné kosti a žijí ve všech prostředích na Zemi.

7. Převeďte do množného čísla a napište do sešitu.

Řešení: *Psi* jsou velmi užiteční. *Psy* nazýváme nejlepším přítelem člověka. *Vycvičení psi* vodí slepce. *Psi* opatrují malé děti. *Myslivci* chodí se *psy* na lov. Na severu *tahají psi* sáně. Některé objekty jsou střeženy *psy*. *Psy* nezavírejte jen do boudy, ale snažte se jim porozumět. Majitelé své *psy* milují.

1. a) Přečtěte si článek. Vypište z něho podstatná jména rodu mužského neživotného. Zapište je v 1. a 2. pádu jednotného čísla. Potom rozhodněte, zda se skloňují podle vzoru *hrad*.

Řešení: most – most, mostu, vzor hrad; Chrám – Chrám svatého Víta, Chrámu svatého Víta, vzor hrad; hrad – hrad, hradu, vzor hrad; Karlštejn – Karlštejn, Karlštenu/u, vzor hrad; kostel – kostel, kostela, vzor hrad; na Karlově – Karlov, Karlova, vzor hrad; oblouky – oblouk, oblouku, vzor hrad

- b) Jak se dnes nazývá most, který nechal Karel IV. postavit přes Vltavu?

Řešení: Karlův most. (Nahradil Juditin most stržený při jarním tání v r. 1342.)

- c) Jak se dnes nazývá univerzita, kterou Karel IV. v Praze založil?

Řešení: Univerzita Karlova.

2. Za pomoci obrázků vytvořte slovní spojení. Zapište je do sešitu.

Řešení: dřevěné stoly, silné provazy, pečuje o své zuby, hluboké lesy

3. Do vět doplňte náležitě tvary slov.

Řešení: výstřely, obrazy, vozy, hříby, rozkazy, řetězy

2. Podle jakého vzoru se skloňují šslova *telefon* a *mobil*?

Řešení: vzor hrad

1. a) Napište, jak se říká člověku, který:

Řešení: a) učitel; b) sběratel; c) řidič; d) krotitel

- b) Doplněná podstatná jména si řekněte ve 2. pádu jednotného čísla a přiřadte je ke vzoru.

Řešení: učitel – učitele, vzor muž; řidič – řidiče, vzor muž; sběratel – sběratele, vzor muž; krotitel – krotitele, vzor muž

2. a) Přečtěte si básničku. Vypište z ní podstatná jména rodu mužského životného. Zapište je v 1. a 2. pádu jednotného čísla. Potom rozhodněte, zda se skloňují podle vzoru *pán*, nebo podle vzoru *muž*.

Řešení: vědec, vědce – vzor muž; strejc, strejce – vzor muž; učitelé, učitelů – vzor mužů; obchodníci, obchodníků – vzor pánů; nevzdělanci, nevzdělanců – vzor pánů; mudrci, mudrců – vzor pánů

- b) Vyhledejte podstatná jména rodu ženského a středního. Určete u nich rod, číslo, pád a vzor.

Řešení: *rod ženský*: křídou – 7. p., č. j.; nulu – 4. p., č. j.; vsi – 2. p., č. j.; náušnici – 4. p., č. j.; půl-noc – 1. p., č. j.; *rod střední*: vejci – 3. p., č. j.; srdci – 6. p., č. j.

3. Určete vzor podstatných jmen. Slova pište v daném tvaru.

Řešení: myslivec – myslivci, myslivcích, myslivci, vzor muž; cvičitel – cvičitelé, cvičitelích, cvičiteli, vzor muž; král – králové, králích, králi, vzor muž; šimpanz – šimpanzi, šimpanzích, šimpanzi, vzor muž

4. Do vět doplňte tvary slov *učitel*, *ředitel*, *spisovatel*.

Řešení: To je pan učitel/ředitel/spisovatel. To jsou páni učitelé/ředitelé/spisovatelé. Nelze začít bez pana učitele/ředitele/spisovatele. Nelze začít bez pánů učitelů/ředitelů/spisovatelů. Přišli jsme k panu učiteli/řediteli/spisovateli. Přišli jsme k pánům učitelům/ředitelům/spisovatelům. Známe pana učitele/ředitele/spisovatele. Známe pány učitele/ředitele/spisovatele. Dobrý den, pane učiteli/řediteli/spisovateli. Dobrý den, páni učitelé/ředitelé/spisovatelé. Mluvíme o panu učiteli/řediteli/spisovateli. Mluvíme o pánech učitelích/ředitelích/spisovatelích. Seznámili jsme se s panem učitelem/ředitelem/spisovatelem. Seznámili jsme se s pány učiteli/řediteli/spisovateli.

5. a) U každého podstatného jména určete vzor.

Řešení: závodník – vzor pán; cvičitel – vzor muž; hříbě – vzor kuře; cirkus – vzor hrad; vítěz – vzor muž; moře – vzor moře; otec – vzor muž; modřín – vzor hrad; myš – vzor kost; srnec – vzor muž; datel – vzor pán; dub – vzor hrad; hroch – vzor pán

b) Vypište podstatná jména, která se skloňují podle vzoru muž. Druhé písmeno z každého slova napište postupně za sebou. Získáte odpověď na hádanku: Slyšíš to, cítíš to, nevidíš to. Co to je?

Řešení: cvičitel, vítěz, otec, srnec – vítr

6. Přečtěte se slovy v náležitém tvaru. Zdůvodněte pravopis.

Řešení: učitel (muži), stavitelích (mužích), příteli (muži), vítězi (muži), králi (muži), Tomášovi (mužovi), objevitelích (mužích), pořadatel (muži)

7. Vytvořte vhodné dvojice slov. Doplňte *i, í / y, ý*. Napište do sešitu.

Řešení: lvi s krotiteli, koráby s kormidly, čápi loví žáby, zajíci na poli; vyprávění o králi, gorily a šimpanzi, psi s cvičiteli, motýli mávají křídly

UČEBNICE

str. 90

1. a) Rozdělte se do dvojic, přečtěte si hádanky. Zkuste na ně odpovědět.

Řešení: 1. déšť, 2. vítr, 3. sníh

b) Řešení hádanek přiřadte ke vzoru.

Řešení: déšť – vzor stroj, vítr – vzor stroj, sníh – vzor stroj

c) Určete slovní druh slov z hádanek.

Řešení: 1. Cupy (10), dupy (10) u (7) chalupy (1), kapy (10), kapy (10) na (7) okapy (1), na (7) zahradě (1) šeptá (5): Pšššššt (10)! 2. Letí (5), hudrá (5), píská (5), dveřmi (1) tříská (5). 3. Přišel (5) k (7) nám (3) bílý (2) pták (1), zalehl (5) nám (3) celý (2) sad (1).

2. Soutěž. K jakému rodu a ke kterému vzoru řadíme názvy měsíců a dnů?

Řešení: a) vzor hrad: leden, únor, březen, duben, květen, červen, srpen, říjen, listopad; vzor stroj: červenec, prosinec; vzor stavení: září

b) pondělí – r. stř., vzor stavení; úterý – r. stř., vzor stavení; středa – r. ž., vzor žena; čtvrtek – r. m., vzor hrad; pátek – r. m., vzor hrad; sobota – r. ž., vzor žena; neděle – r. ž., vzor růže

3. a) Určete vzor podstatných jmen. Doplňte tvary podle zadání.

Řešení: kraj – o kraji, krajích, kraji, vzor stroj; kašel – o kašli, kašlích, kašli, vzor stroj; jetel – o jeteli, jetelích, jeteli, vzor stroj; cíl – o cíli, o cílech, cíli, vzor stroj

UČEBNICE

str. 91

5. Čtěte a určujte pád vyznačených podstatných jmen. Rozhodněte, jaké písmeno doplňte.

Řešení: v pytli – 6. p.; v pytlích – 6. p.; pytlí – 7. p.; s penězi – 7. p.; o penězích – 6. p.; penězi – 7. p.; O penězích – 6. p.

6. Vyberte vhodné slovo z nápovědy. Zdůvodněte pravopis. Napište do sešitu.

Řešení: jeteli (stroji), psy (pány), mrazy (hrady), přáteli (muži), pytlí (stroji), vítězi (muži), kašli (stroji)

7. Určete vzor podstatných jmen. Potom doplňte tvary v množném čísle.

Řešení: čert (vzor pán) s řetězem (vzor hrad) – čerti s řetězy
jednat se stavitelem (vzor muž) – jednat se staviteli
topit v kotli (vzor stroj) – kotlích/kotlech
jestřáb (vzor pán) se sokolem (vzor pán) – jestřábi se sokoly
jablko (vzor město) v pytlí (vzor hrad) – jablka v pytlích/pytlech

8. Doplňte *i, í / y, ý*. Zdůvodněte pravopis. Potom napište do sešitu.

Řešení: blyštivé drahokamy, vyprávět příběh o jelenovi, o význačném objeviteli, rozkvetlé duby a topoly, významné vynálezy, kosi vyzobávají různé plody, myši v pytlí obilí, sysli přebývají na poli, datli vysedávají vysoko na stromech, zajíci pobíhají v jeteli

UČEBNICE

str. 92

1. a) Vyhledejte podstatné jméno, které se skloňuje podle vzoru předseda.

Řešení: husita, husité

b) Podtrhněte podstatná jména rodu ženského a středního, určete u nich vzor.

Řešení: nápravu (vzor žena), církve (vzor píseň), Smrt (vzor kost), naděje (vzor růže), nápravu (vzor žena), církve (vzor píseň), město (vzor město), města (vzor město), kadí (vzor píseň), dobru (vzor město)

2. a) **Pište názvy hudebníků podle zadání. (Použijte příponovou část -ista).**

Řešení: Na kytaru hraje **kytarista**. Na trumpetu trubejí **trumpetista**. Na klavír hraje **pianista**. Na housle hraje **houslista**. Na basu se přidá **basista**. Na flétnu píská **flétnista**.

b) **Podle kterého vzoru skloňujeme doplněná podstatná jména?**

Řešení: vzor **předseda**

UČEBNICE

str. 93

1. **Doplňte do vět chybějící slova. Přiřadte je ke vzoru.**

Řešení: strojevůdce, průvodce, obránce, důchodce; (podle vzoru soudce)

2. a) **Vysvětlete význam slov a přiřadte je ke vzoru.**

Řešení: *předseda*: nemluva, neposeda, nemotora, popleta, filatelista, cyklista, sólista, nezbeda, hokejista; *soudce*: obhájce, ochránce, dozorce, zástupce, zrádce, nájemce

b) **Podstatná jména napište v 7. pádu čísla množného.**

Řešení: nemluvy, neposedy, obhájci, nemotory, poplety, filatelisty, ochránci, dozorcí, cyklisty, sólisty, zástupci, nezbedy, zrádci, hokejisty, nájemci

3. **Určete vzor podstatných jmen, vytvořte tvar 5. pádu čísla jednotného.**

Řešení: můj **chlapče**, ctěný **žalobce**, drahý **otče**, vážený **poslanče**, milý **dárce**, ty jeden **zrádce**, vážený **cizince**, odvážný **letče**, ty můj **dobrodinče**.

4. a) **Doplňte neúplná slova. Napište do sešitu.**

Řešení: lvi se svými **krotiteli**, na výletě nás doprovodí dva **průvodci**, je to významný **cyklista**, vyprávěli jsme si **vtipy**, objevili jsme pokoj se dvěma **cizinci**, musíme k doktorovi, na výstavě jsme viděli **drahokamy**

b) **Podtrhněte podstatná jména. Určete u nich rod, číslo, pád a vzor.**

Řešení: **lvi** – 1. p., č. mn., r. m. živ., vzor pán; **krotiteli** – 7. p., č. mn., r. m. živ., vzor muž; **výletě** – 6. p., č. j., r. m. neživ., vzor hrad; **průvodci** – 1. p., č. mn., r. m. živ., vzor soudce; **cyklista** – 1. p., č. j., r. m. živ., vzor předseda; **vtipy** – 4. p., č. mn., r. m. neživ., vzor hrad; **cizinci** – 7. p., č. mn., r. m. živ., vzor muž; **doktorovi** – 3. p., č. j., r. m. živ., vzor pán; **výstavě** – 6. p., č. j., r. ž., vzor žena; **drahokamy** – 4. p., č. mn., r. m. neživ., vzor hrad

UČEBNICE

str. 94

1. a) **Přečtete básničku. Řekněte, jaké písmeno doplníte v neúplných slovech.**

Řešení: pokusy, pokusy, krokusy, periskopy, podběly, zprávy, počasí

b) **Ve třetí sloce vyhledejte podstatná jména, určete rod, číslo, pád a vzor.**

Řešení: **jaro** – 5. p., č. j., r. stř., vzor město; **suchu** – 6. p., č. j., r. stř., vzor město; **zima** – 1. p., č. j., r. ž., vzor žena; **teplota** – 1. p., č. j., r. ž., vzor žena; **vzduchu** – 2. p., č. j., r. m. neživ., vzor hrad; **míza** – 1. p., č. j., r. ž., vzor žena; **růže** – 2. p., č. j., r. ž., vzor růže

c) **V básni vyhledejte názvy jarních květin. Které další jarní květiny znáte?**

Řešení: krokusy, podběly, růže

d) **Víte, co jsou periskopy? Pokud ne, zjistěte to na internetu.**

Řešení: Optické zařízení, které umožňuje pohled za roh.

2. **Napište věty se správným tvarem podstatných jmen v závorkách.**

Řešení: lvy, pávy, šakaly; jeteli, motýly; přáteli, penězích; pytlí, holuby; vozy, řetězy; kresby, pastelkami

3. **Přečtete si básničku. Doplněte i, í / y, ý. Zdůvodněte.**

Řešení: Vosy a kosi. Že prý vosy honí kosi z ranní rosy každý den. A co kosi? Prosí vosy: „Nám se nechce z rosy ven.“ Drzé vosy! Teď si kosi kapky rosy v očích nosí. Marně prosí hlásky kosi. Kosi vosy neuprosí.

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 96

OPAKOVÁNÍ

1. **Rozdělte se do dvojic. Vraťte se k přehledu vyjmenovaných slov (str. 47). Vyhledejte v něm a запиšte podstatná jména podle zadání. Porovnejte.**

Řešení: a) býk, netopýr, syn; b) byt, příbytek, nábytek; c) obyčej, plyš; d) Litomyšl, výheň; e) Přibyslav, myš; f) chmýří

2. Doplňte tvar slova ze závorky v množném čísle.

Řešení: koza s kůzlaty, stůl s židlemi, váza s květinami, lvice s dvěma lvy, loď s vesly, krajina s poli

Uč., str. 97–111 | VIII. SLOVESA

UČEBNICE

str. 97

1. a) Přečtěte si hádanky. Vypište z nich slovesa, určete u nich osobu, číslo a čas.

Řešení: znáte – 2. os., č. mn., čas přít.; nosí – 3. os., č. j., čas přít.; jsme svlékali – 2. os., č. mn., čas min.; jsme plakali – 1. os., č. mn., čas min.; nabíráš – 2. os., č. j., čas přít.; zavíráš – 2. os., č. j., čas přít.; slzí – 3. os., č. mn., čas přít.; se točí – 3. os., č. j., čas přít.

b) U sloves určete osobu, číslo a čas. Vyhledejte zvrtné sloveso.

Řešení: se točí

c) Zapište řešení hádanek. U obou podstatných jmen určete rod a vzor.

Řešení: cibule – r. ž., vzor růže; vítr – r. m. neživ., vzor hrad

2. a) V jaké osobě a v jakém čísle jsou všechna slovesa v textu?

Řešení: 1. os., č. j.

b) Kdo je vypravěčem příběhu? Znáte knížku, ze které je ukázka?

Řešení: Vypravěčem je Kocour Modroočko. Ukázka je z knihy Z deníku kocoura Modroočka.

c) Úryvek převyprávějte, jako když o kocourkovi vyprávíte vy: (Kocour) obešel dům... V jaké osobě a v jakém čísle budou slovesa?

Řešení: 3. os., č. j.

d) Ukázku převyprávějte, jako když vyprávíte o dvou kocourech: (Kocouři) obešli dům... V jaké osobě a v jakém čísle budou slovesa?

Řešení: 3. os., č. mn.

3. Vypište slovesa v jednotném čísle, z prvních písmen složte slovo. Získáte odpověď na hádanku: Celou zimu se krmí a v létě se postí. Co je to?

Řešení: kýveš/kýváš, adresoval, mával jsem, nanosím, absolvuješ – kamna

UČEBNICE

str. 98

1. a) Přečtěte si článek. Vypište z něho slovesné tvary.

Řešení: jsme se učili, byl, nepocházel, narodil se, osiřel, vyrůstal, vládl, upřednostňoval, zúčastnil se

b) Za pomoci poučky na této straně zapište slovesné tvary na tabuli rozdělené do dvou sloupců – na jednoduché a složené.

Řešení: jednoduché tvary: byl, nepocházel, narodil se, osiřel, vyrůstal, vládl, upřednostňoval, zúčastnil se; složené tvary: jsme se učili

c) V textu vyhledejte všechna příslovce a předložky.

Řešení: příslovce: Brzy, moudře, spravedlivě, už; předložky: Ve, o, z, z, u, před, jako, u

d) Pamatujete si z hodin vlastivědy, ve kterém roce se udála bitva u Lipan, které se Jiří Poděbrad zúčastnil? Jak se nazývá válka, která touto bitvou skončila? (Odpověď najdete na str. 142.)

Řešení: Bitva se udála v r. 1434, bitvou skončily husitské války.

2. a) Zopakujte si vyjmenovaná slova po b, l. Doplňte i, í / y, ý. Pište do sešitu.

Řešení: Sama jsem přibila hřebík. Zbyněk se neslyšně plížil. Při pobytu v přírodě dáváme pozor na klíšťata. Lipový květ sbíráme v červnu, kdy kvetou lípy. Mlynář dnes bude mlít obilí. Babička si zbytek oběda odnesla domů. Nabídl jsem mu ubytování. Ze zbylých latěk sbil ptačí budku. Libor má vybitý mobil.

b) Vlnovkou vyznačte slovesné tvary. Rozhodněte, zda jsou jednoduché, nebo složené.

Řešení: Sama jsem přibila (S) hřebík. Zbyněk se neslyšně plížil (J). Při pobytu v přírodě dáváme (J) pozor na klíšťata. Lipový květ sbíráme (J) v červnu, kdy kvetou (J) lípy. Mlynář dnes bude mlít (S) obilí. Babička si zbytek oběda odnesla (J) domů. Nabídl jsem (S) mu ubytování. Ze zbylých latěk sbil (J) ptačí budku. Libor má (J) vybitý mobil.

c) Vyhledejte a čarou podtrhněte podstatná jména ve tvaru 1. pádu.

Řešení: Zbyněk, Mlynář, Babička, Libor

1. a) **Přečtěte si úryvek z básně. Do jednoho sloupce vypište slovesa ve tvaru určitém, do druhého slovesa ve tvaru neurčitém – v infinitivu.**

Řešení: *tvar určitý:* jsem, nemusím, je, nemůžu, dokončil, hrabete; *infinitiv:* obouvat, mluvit, mlčet, učesat

2. a) **Zopakujte si vyjmenovaná slova po m, p, s. Doplňte i, í/y, ý a napište.**

Řešení: mýt nádobí v myčce, vypískl radostí, přesívat přes síto, zamíchat karty, rychle jsi zpychnul, zpívat se skupinou, píchl se o trn, nachomýtnout se u nehody, musíte zamykat, sýkorám nasypeme semínka, zapýřil se studem, bylinkový čaj, týden budeme pobývat u babičky

- b) **Červeně podtrhněte slovesa v infinitivu a přečtěte je.**

Řešení: mýt, přesívat, zamíchat, zpívat, nachomýtnout se, pobývat

- c) **Modře podtrhněte zvrtná slovesa a přečtěte je.**

Řešení: píchl se, nachomýtnout se, zapýřil se

- d) **Vyhleďte slovo se slabikotvorným r.**

Řešení: trn

3. a) **Přesmyčky. Vyluštěte a запиšte tvary sloves.**

Řešení: mažete, potřeboval, zapomínám, donesl

- b) **U sloves určete osobu, číslo a čas.**

Řešení: *mažete* – 2. os., č. mn., čas přít.; *potřeboval* – 3. os., č. j., čas min.; *zapomínám* – 1. os., č. j., čas přít.; *donesl* – 3. os., č. j., čas min.

- c) **Ke každému slovesu utvořte infinitiv.**

Řešení: mazat, potřebovat, zapomínat, donést

1. a) **Přečtěte si článek. Vyhleďte v něm slovesné tvary v přítomném čase.**

Řešení: nepatří, nedýchají, se musejí, žíví se, využívají, vysílají, poznají, mají, patří, se řadí, loví, napadá

- b) **Odpovězte na otázky.**

Řešení: Do jaké skupiny živočichů řadíme delfíny? **Savci.** Proč se musejí delfíni občas vynořit nad hladinu? **Dýchají plícemi, ne žábami.** Za pomoci článku vysvětlíte, co je echolokace. **Vysoký zvuk, který vysílají. Využívají ho k orientaci v moři.** Která skupina živočichů dýchá žábami? **Živočichové, kteří žijí ve vodě. Ryby, pulci.**

- c) **V prvních dvou větných celcích určete slovní druhy.**

Řešení: Delfíni (1) nepatří (5) mezi (7) ryby (1), ale (8) mezi (7) savce (1). Nedýchají (5) tedy (9) žábami (1), nýbrž (8) plícemi (1), proto (8) se (3) občas (6) musejí (5) vynořit (5) nad (7) hladinu (1).

2. **Odpovídejte na otázky. Použijte slovesa psát, přemýšlet, volat. Svislou čarou označte kořen.**

Řešení: (já) píši, přemýšlím, volám; (ty) piš, přemýšlej, volej; (on, ona) píše, přemýšlí, volá; (my) píšeme, přemýšlíme, voláme; (vy) pište, přemýšlejte, volejte; (oni) píší, přemýšlí, volají

3. a) **Ve větách vyhleďte slovesa.**

Řešení: ořezával, kypřil, sázel, sel, zaléval, vytrhával, česal, sekal, sklízal, ryl, kopal, převracel, hnojl

- b) **Přečtěte věty se slovesy ve tvaru 3. osoby čísla jednotného, času přít.**

Řešení: ořezává, kypří, sází, seje, zalévá, vytrhává, češe, seče, sklízí, ryje, kope/kopá, převrací, hnojí

- c) **Přečtěte věty se slovesy ve tvaru 3. osoby čísla množného, času přítomného.**

Řešení: ořezávají, kypří, sází/sázejí, sejí, zalévají, vytrhávají, češou, sečou, sklízí/sklízejí, ryjí, kopou/kopají, převrací/převracejí, hnojí

4. **Doplňte koncovky sloves. Napište do sešitu.**

Řešení: nosí, odpoví, trpí, Vozím, neví, Postavíš, chlubí, zapálíme, Koupíš, přichází

1. a) Vyhledejte slovesa v budoucím čase a zapište je do dvou sloupců: 1. složené tvary budoucího času, 2. jednoduché tvary vyjadřující čas budoucí. b) Zkuste odpovědět na položené otázky.

Řešení: 1. bude vypadat, budeme žít, bude vypadat, budeme vyrábět, budou ovládat, bude muset chránit; 2. zničí, si uvědomí

- c) Vyhledejte podstatná jména a určete jejich pád.

Řešení: svět – 1. p.; let – 2. p.; let – 2. p.; století – 6. p.; zeměkoule – 1. p.; aut – 2. p.; počítačů – 2. p.; výrobků – 2. p.; Zemi – 4. p.; roboti – 1. p.; člověk – 1. p.; přírodu – 4. p.

2. Rozhodněte, zda je slovesný tvar v čase budoucím jednoduchý, nebo složený. Určete u něho osobu, číslo a čas.

Řešení: jednoduchý tvar: doneseme, napíšete, připravíme, přijde, uděláš, sníme
složený tvar: bude jíst, budeme vyprávět, budou číst

3. Do sešitu pište tvary sloves vařit – uvařit, kreslit – nakreslit, sázet – zasadit v budoucím čase.

Řešení: Uvádíme pouze jeden příklad: vařit – uvařit.

č. j. – 1. os.: budu vařit, uvařím; 2. os.: budeš vařit, uvaříš; 3. os.: bude vařit, uvaří;

č. mn. – 1. os.: budeme vařit, uvaříme; 2. os.: budete vařit, uvaříte; 3. os.: budou vařit, uvaří

4. Cvičení napište se slovesy v budoucím čase.

Řešení: my budeme psát, chlapani budou lyžovat, oni přiběhnou, děti si budou hrát, ty se budeš učit, větvičky rozkvetou, já budu vyprávět, tužka se zlomí, dítě vyrostne, auto zabrzdí, vy budete cestovat, naši sportovci zvítězí

6. a) Doplňte i, í / y, ý. Napište do sešitu.

Řešení: napíšeme dopis, pýchou se celý začepýřil, budu o tom přemýšlet, bydlí v Litomyšli, vypočítá to hbitě, zamyslím se nad tím, budeme bílit celý byt

- b) Barevně vyznačte tvary sloves v budoucím čase. Řekněte, zda jde o tvar jednoduchý, nebo složený.

Řešení: napíšeme (J), budu přemýšlet (S), vypočítá (J), zamyslím se (J), budeme bílit (S)

7. a) Přečtete si článek. Text převyprávějte v budoucím čase.

Řešení: Ondra pojede na výlet do Prahy. Strýc mu tam ukáže významné památky. Vyrazí spolu na Hradčany, navštíví Národní divadlo, prohlédnou si Staroměstské náměstí s orlojem. Zaujdu se dokonce podívat na Letnou na fotbal. Vše se mu bude líbit.

1. a) Přečtete si článek. Vypište z něho tvar sloves v minulém čase.

Řešení: přicházely, brali, běhali, křičeli, schovalo, neviděli, chodil, viděl, našel, byla, točila, mohla ulétat, nenosila, sbírala, položila, roztloukala

- b) Odpovězte na otázky:

Řešení: Proč bychom se v lese měli chovat tiše a chodit zde pomalu? Abychom nevylekali zvířata v lese. Čím se živí drozdi? Na základě toho rozhodněte, zda jsou stěhovaví. Živí se housenkami, červíky a šnečky. Drozdi jsou stěhovaví ptáci. Mají to přímo v názvu: drozd stěhovavý.

2. K přičestí činnému doplňte náležitý tvar slovesa být. Pište do sešitu.

Řešení: Našli jste ten míč? Já jsem to nevěděl. Ty jsi mi to neřekla. Kam jsi to dal? Rozloučili jsme se s nimi. Vrátili jste ty knihy do knihovny? Byl jsi dnes na tréninku?

3. Sloveso v mráčkách pište ve tvaru 2. osoby jednotného čísla v minulém čase.

Řešení: přál sis, hrál sis, povídal sis, loudal ses, poradil sis, naučil ses, smál ses, radoval ses

4. Za pomoci tabulky vytvořte tvary sloves v minulém čase.

Řešení: psát: psal jsem, psal jsi, psal, psali jsme, psali jste, psali
kreslit: kreslil jsem, kreslil jsi, kreslil, kreslili jsme, kreslili jste, kreslili
bát se: bál jsem se, bál ses, bál se, báli jsme se, báli jste se, báli se
číst si: četl jsem si, četl sis, četl si, četli jsme si, četli jste si, četli si

5. a) U neúplných slov vymyslete vhodné předpony. V poslední větě doplňte vhodné přídavné jméno. Vymyslete nadpis článku.

Řešení: Nadpis článku: Smolný den; roztrhl, rozsypal, Zametl, umýt, Zakopnul, uhodil, rozhodl, na-trhám, Vylezl, spadl, smolný

- b) V jakém čase jsou slovesa v tomto cvičení?

Řešení: V čase minulém.

a) Způsob oznamovací

1. a) Přečtěte básničku. Do sešitu z ní vypište všechny slovesné tvary.

Řešení: Šla, Šla, stál, třásly, byla, Zahrála si, Zasmála se, baví, Mrklo

- b) V básničce vyhledejte slovo mnohoznačné.

Řešení: oko

- c) Vyhledejte přirovnání a vysvětlete je.

Řešení: tráva byla jako samet = tráva byla hebká

- d) Víte, jaký je celý název motýla, kterému se v básni říká *paví oko*? Od kterého živočicha byl odvozen jeho název a proč?

Řešení: Babočka paví oko. Název je odvozen od páva, který má na ocasních pérech oka.

2. U sloves vypsanych z básničky určete osobu, číslo a čas. Za pomoci poučky určete slovesný způsob sloves vypsanych z básně.

Řešení: šla – 3. os., č. j., čas min., zp. ozn.; šla – 3. os., č. j., čas min., zp. ozn.; stál – 3. os., č. j., čas min., zp. ozn.; třásly – 3. os., č. mn., čas min., zp. ozn.; byla – 3. os., č. j., čas min., zp. ozn.; zahrála si – 3. os., č. j., čas min., zp. ozn.; zasmála se – 3. os., č. j., čas min., zp. ozn.; baví – 3. os., č. j., čas přít., zp. ozn.; mrklo – 3. os., č. j., čas min., zp. ozn.

3. Rozhodněte, které slovo do řady nepatří. Zdůvodněte.

Řešení: a) plavání – podstatné jméno; b) spal bych – složený tvar; c) stůj – rozkazovací způsob

4. a) Doplňte *i*, *í*/*y*, *ý*. Napište do sešitu.

Řešení: Vozy s pytlí obilí odjely. Děti se řídily příkazy učitelů. Půjdeš už do školy? Uhodily silné mra-zy. Rybáři chytali ryby na malé červy. Dovedete vysvětlit to přísloví? Přiletěli kosi a vlašťov-ky. Zítřka k vám na chvíli zajdeme. Neplýtvá zbytečně slovy. Porovnáme čísla v děliteli.

- b) Vlnovkou vyznačte slovesa. Určete u nich osobu, číslo, způsob a čas.

Řešení: odjely – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; řídily – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; Půjdeš – 2. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; Uhodily – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; chytali – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; Dovedete vysvětlit – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; Přiletěli – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; zajdeme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; Neplýtvá – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; Porovnáme – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.

1. Přečtěte věty. Určete jejich druh. V každé vyhledejte sloveso.

Řešení: Pomoz mi s úklidem, prosím. – věta práci; Nechodme dnes ven. – věta práci; Budte dnes oba doma. – věta rozkazovací; Vysaj si koberec. – věta rozkazovací

2. Za pomoci poučky určete slovesný způsob sloves vypsanych z 1. cvičení.

Řešení: pomoz, budte, nechodme, vysaj si; Všechna slovesa jsou v rozkazovacím způsobu.

3. a) Přečtěte si vyprávění. Vyhledejte v něm slovesa v rozkazovacím způsobu.

Řešení: Vezměte, Přijďte, Sedněte si, neběhejte, dejme, nevykláněj, Pojdme, nesahejte

- b) U sloves určete osobu, číslo a způsob.

Řešení: vezměte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; přijďte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; nastoupili jsme – 1. os., č. mn., zp. ozn.; upozornila – 3. os., č. j., zp. ozn.; sedněte si – 2. os., č. mn., zp. rozk.; ne-běhejte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; dejme – 1. os., č. mn., zp. rozk.; nevykláněj – 2. os., č. j., zp. rozk.; dojeli jsme – 1. os., č. mn., zp. ozn.; řekl, pojdme – 1. os., č. mn., zp. rozk.; nesahejte – 2. os., č. mn., zp. rozk.

4. a) Rozkazujte a zakazujte různým osobám. Pracujte ústně.

Řešení: Drž se pevně! Vyhodte to do koše! Nevyjíždějte z garáže! Nemluvme nahlas! Nezničme tu knihu! Posviť mi baterkou!

UČEBNICE

str. 108

1. a) Přečtěte si básničku. Určete osobu a číslo vyznačených sloves.

Řešení: bych chtěl – 1. os., č. j.; objevil bych – 1. os., č. j.; bych měl – 1. os., č. j.; Byl bych – 1. os., č. j.; bych doplnul – 1. os., č. j.

b) Vyznačené tvary sloves vyjadřují děj, který by se mohl uskutečnit. Jsou ve způsobu podmiňovacím?

Řešení: Ano.

c) Podle obrázku popište necky. Víte, k čemu se v minulosti používaly?

Řešení: Necky se používaly na praní prádla, na koupání: očistu lidí. (Místo dnešní vany.)

2. a) Doplněte vynechaná písmena a napište.

Řešení: bys, by, bychom, byste, by, bych

b) Podtrhněte slovesa v podmiňovacím způsobu. Určete u nich osobu a číslo.

Řešení: vyprávěla bys – 2. os., č. j.; zavezl by – 3. os., č. j.; přišli bychom – 1. os., č. mn.; měli byste – 2. os., č. mn.; přišli by – 3. os., č. mn.; počkal bych – 1. os., č. j.

c) Do sešitu narýsujte stejnou tabulku, jako je na této straně. Doplněte do ní vypsaná slovesa seřazená podle osoby a čísla.

Řešení: počkal bych – 1. os., č. j.; přišli bychom – 1. os., č. mn.; vyprávěla bys – 2. os., č. j.; měli byste – 2. os., č. mn.; zavezl by – 3. os., č. j.; přišli by – 3. os., č. mn.

UČEBNICE

str. 109

3. a) Doplněte i, í / y, ý. Napište do sešitu.

Řešení: nasbíráme, uviděli bychom, umyj se, vymyslel by, sbírali by, nezmýlil se, uslyšeli byste, rozmysli se, neplýtvat bys, zamykej, zpychnul by, ozývá se, dovyprávějte to, nežívejte

b) Do sloupce vypište slovesa v podmiňovacím způsobu. Určete u nich osobu a číslo.

Řešení: uviděli bychom – 1. os., č. mn.; vymyslel by – 3. os., č. j.; uslyšeli byste – 2. os., č. mn.; neplýtvat bys – 2. os., č. j.; zpychnul by – 3. os., č. j.

c) Do druhého sloupce vypište slovesa v rozkazovacím způsobu. Určete u nich osobu a číslo.

Řešení: umyj se – 2. os., č. j.; rozmysli se – 2. os., č. j.; zamykej – 2. os., č. j.; dovyprávějte to – 2. os., č. mn.; nežívejte – 2. os., č. mn.

4. Doplněte pomocné sloveso podmiňovacího způsobu sloves. Pište do sešitu.

Řešení: bych, bys, by, bychom, byste, by, bych, byste

5. Dokončete věty. Použijte tvary podmiňovacího způsobu. Pište do sešitu.

Řešení: Odpověděl(a) jsem: „O prázdninách bych jela...“ Odpověděl(a) jsem: „K narozeninám bych chtěla...“

7. Uvedené věty vyjadřující zdvořilou žádost. Řekněte ji jiným způsobem. Použijte slovesa v podmiňovacím způsobu.

Řešení: Půjčil bys mi prosím tu knihu? Podal/a/i byste mi prosím sklenici s vodou? Přečetl/a/i byste to laskavě nahlas? Postupoval/a/i byste prosím dále do vozu.

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 110

OPAKOVÁNÍ

1. Určete osobu, číslo, způsob a čas každého slovesného tvaru.

Řešení: čteme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; věděl jsi – 2. os., č. j., zp. ozn., čas min.; napiš – 2. os., č. j., zp. rozk., čas se neurčuje; budeme psát – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; napíšeme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; spal bych – 1. os. č. j., zp. podm., čas se neurčuje

2. a) Vraťte se k přehledu vyjmenovaných slov (str. 47). Vyhledejte všechna slovesa. V jakém jsou tvaru? Která z těchto sloves jsou zvrtná?

Řešení: Slovesa jsou v neurčitém tvaru; být, bydlit, slyšet, blýskat se, polykat, plynout, plýtvat, vzlykat, mýt, myslit, mýlit se, mýtit, zamykat, smýkat, dmýchat, nachomýtnout se, klopýtat, třpytit se, zpytovat, pykat, pýřit se, čepýřit se, usychat, syčet, sypat, výt, výskat, zvykat, žvýkat, nazývat

b) Od každého slovesa z vyjmenovaných slov utvořte tvar rozkazovacího způsobu v 2. osobě čísla jednotného.

Řešení: Bud', bydlí, slyš, blýskej se, polykej, plyň, plýťvej, vzlykej, myj, myslí, myl se, myť, zamykej, smýkej, dmýchej, nachomýtni se, klopýťej, třpyť se, zpytuj, pykej, pyř se, čepyř se, usychej, syč, sypej, vyj, výskej, zvykej, žvýkej, nazývej

c) Doplňte chybějící tvary podmiňovacího způsobu.

Řešení: 1. slyšel bych, 2. slyšel bys, 3. slyšel by; 1. slyšeli bychom, 2. slyšeli byste, 3. slyšeli by

UČEBNICE

str. 111

2. Víte, jak se říká takovému obrázkovému příběhu?

Řešení: Komiks.

1. Víte, co znamená slovo *blaho*? Pokud ne, vysvětlete si jeho význam.

Řešení: Pohoda.

Uč., str. 112–124 | IX. STAVBA JEDNODUCHÉ VĚTY

UČEBNICE

str. 112

1. a) Přečtěte příběh. Vlnovkou vyznačte slovesa v určitém tvaru.

Řešení: Padal, Byl, měla, Uviděla, si pochutnává, běžela, chvátáš, roste, jsi, našel, Našel jsem, bylo, jsem zpívala, skákala, tancovala, vidíš, budu

b) Odpovězte na otázky:

Řešení: Jací živočichové vystupují v textu? Jaké mají vlastnosti? Mravenec a luční kobylka. Mravenec je předvídavý, šetřivý, chytrý, protože si nechal/zajistil potravu na zimu. Kobylka je pošetilá, hloupá, protože si myslela, že najde obilí/obživu i v zimě. Co asi odpověděl mravenec kobylce? „Tak vidíš! Já zase budu zpívat a tančit v zimě.“

2. a) Ze slov ve sloupcích složte věty. Zapište je do sešitu.

Řešení: Děvčata si hrála na louce. Čokoládová figurka teplem roztála. Čaj v konvičce voněl. Na horách napadl sníh. Sochy na mostě se opravují.

b) V každé větě vyznačte vlnovkou sloveso. Rozhodněte, zda jsou všechny větné celky věty jednoduché.

Řešení: si hrála, roztála, voněl, napadl, se opravují

c) V každé větě podtrhněte rovnou čarou podstatné jméno v 1. pádu.

Řešení: Děvčata, figurka, Čaj, Sochy

UČEBNICE

str. 113

1. a) Vlnovkou vyznačte slovesa v určitém tvaru. V každé větě jste tak určili jeden ze základních větných členů – přísudek.

Řešení: přilétli, se báli, se schovávali, žrali, požraly, Zavolał, poradila, vyhnal, Vyděsil jsem se, řekla, slíbím, učinił, odtáhly, zemřela

b) Odpovězte na otázky:

Řešení: Poznali jste, kdo je vypravěčem pohádky? Král. Protože je v textu napsané: ... slíbím své dcery. Čím se draci živili? Co král drakům slíbil? Draci žrali dobytek, i několik lidí ty potvory požraly. Král slíbil drakům své dcery.

2. a) Doplňte lidová přísloví. Zapište je. Společně vysvětlete jejich význam.

Řešení: má, melou, se chodí, se utrhne

b) V každém větném celku vyhledejte přísudky a vyznačte je vlnovkou.

Řešení: má, nejsou, melou, se chodí, se utrhne.

c) Barevně podtrhněte věty jednoduché.

Řešení: Lež má krátké nohy. Bez práce nejsou koláče. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě.

3. a) Procvičte si své první znalosti zeměpisu. Dvojice slov použijte ve větách a napište je do sešitu. V každé větě vyznačte vlnovkou přísudek.

Řešení: Individuální.

4. Ve větách vyhledejte přísudek. Za pomoci poučky запиšte do dvou sloupců slovesný přísudek a přísudek s pomocným slovesem *být*.

Řešení: slovesný přísudek: nepůjde, vyprávěl, nefunguje; přísudek s pomocným slovesem: byla baletkou, bylo hravé, byl úspěšný, je špinavé

1. a) Věty přepište do sešitu. Vlnovkou v nich vyznačte přísudek.

Řešení: se rodí, rostou, mají, leží, je veliká, přijdou, vyjmu, kreslí, čmárá, maluje, je menší

- b) V každé větě podtrhněte čarou podstatné jméno v 1. pádu. Určili jste tak doplnění přísudku – podmět.

Řešení: Člověk, lidé, křídý, křída, Křída, žáčci, Děti, Maruška, Pepík, Věrka, křída

2. Podmět v modrých stopách spojte s vhodnými přísudky ze zelených stop. Vzniklé dvojice napište do sešitu.

Řešení: polévka vychladla, oči pálily, voják bojoval, bažina vysychala, hodinky se zastavily, čokoláda chutnala, svíčka plápolala, kočka předla

2. a) V každé větě vyhledejte podmět. Určete jeho slovní druh.

Řešení: mobil (1), Ona (3), Mladí (2), Louka (1), On (3), První (4), Ondřej (1), Naši (3), Poslední (2), Tři (4)

- b) Ve větách vyhledejte přísudek. Za pomoci poučky na str. 114 запиšte do dvou sloupců slovesný přísudek a přísudek s pomocným slovesem *být*.

Řešení: slovesný přísudek: má, si půjčila, odjeli, se zbarvila, si zapamatuje, vyhraje, zhasne, postupují
příisudek s pomocným slovesem *být*: byl kuchařem, byli první

3. a) Do věty vyberte nejvhodnější sloveso ze závorek. Věty napište.

Řešení: Žáci se učí ve škole. Malíř maluje obrazy. Závodník právě vbíhá do cíle. Lékař léčí nemocné. Pes štěkal na kolemjdoucí. Letuška rozvážela cestujícím občerstvení.

- b) Ve větách vyznačte podmět a přísudek podle vzoru. Jak se na tyto větné členy zeptáte?

Řešení: Žáci se učí ve škole. Malíř maluje obrazy. Závodník právě vbíhá do cíle. Lékař léčí nemocné. Pes štěkal na kolemjdoucí. Letuška rozvážela cestujícím občerstvení.
Na podmět se ptáme 1. pádem a na přísudek se ptáme: Co podmět dělá?

4. Z nádob vyberte vhodné dvojice slov. Některé dvojice doplňte dalšími slovy a tvořte věty. Napište je a vyznačte v nich podmět a přísudek.

Řešení: Např. Někteří ptáci odlétají do teplých krajin.

5. a) Do vět doplňte vhodný podmět z nabídky. Určete jeho slovní druh.

Řešení: muškáty (1), dva (4), knížka (1), poslední (2), týden (1), všichni (3), listí (1), Vaši (3), Kalhoty (1), cesta (1)

- b) Základní skladební dvojice přepište do sešitu.

Řešení: muškáty rozkvetly, dva se vrátili, knížka byla vydána, poslední stáli, týden se chýlil, všichni se těšili, listí opadávalo, vaši přijdou, kalhoty jsou špinavé, cesta je zablácená.

- c) Rozhodněte, které větné celky jsou souvětí.

Řešení: Pracovní týden se chýlil ke konci a všichni se už těšili na víkend. Kalhoty jsou špinavé, protože cesta je zablácená.

7. Vyhledejte ve větách podmět a přísudek. Ve větách s nevyjádřeným podmětem určete tento podmět podle předcházející věty nebo ze souvislosti.

Řešení: Někteří chlapci hráli na hřišti fotbal. Hlasitě po sobě pokřikovali. Před hlavním nádražím se sešli táborníci. Mají velké batohy a spacáky. K Vánocům jsem dostal obrázkovou encyklopedii. Hned jsem si v ní četl. Pavel odešel už ve tři hodiny. Ještě se nevrátil. Děti vyběhly na zahradu, kde natrhaly třešně, ale nedokázaly je všechny sníst.

8. Pozorně si přečtete text o pampelišce. Najděte věty, kde se nevhodně opakuje podmět, a vynechte ho. Napište do sešitu.

Řešení: Pampeliška roste na našich loukách. Připomíná malá žlutá sluníčka. Pampeliška je typická tím, že po utržení roní bílou hořkou šťávu. Pampeliška chutná králíkům, husám a jiným býložravcům. Slouží k výrobě léčiv. Když odkvete, zbyde po ní bělavá koule ochmýřených semínek.

1. Najděte v textu všechna přirovnání.

Řešení: Spali oba, jako když je do vody hodí. Padaly sněhové vločky jako trakaře. Utíkali jako o závod. Lucinka je chytrá jako liška. Uháněli do školy, jako když jim za patami hoří. Rudá jako rak. Husí kůže. Hodina se vlekla šnečím tempem.

2. Najděte v textu všechna přísloví a lidová rčení a vysvětlete si, co znamenají.

Řešení: Psí počasí. – špatné počasí; Všichni čerti se ženili. – ošklivé počasí; Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí. – kdo přichází pozdě, připraví se o výhody vyplývající z dochvilnosti; Přišli opravdu za pět minut dvanáct. – přišli na poslední chvíli; Hodina se vlekla šnečím tempem. – čas nám utíkal velmi pomalu; Bez práce nejsou koláče. – kdo nepracuje, nemůže dostat odměnu; Komu se nelení, tomu se zelení. – kdo pracuje, dočká se dobrého výsledku; Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš. – všechny zkušenosti, které během mládí získáš, můžeš později potřebovat a využít.

4. Následující přirovnání se nám pomíchala. Dokážete je opravit?

Řešení: Mám hlad jako vlk. Je přesný jako hodinky. Je mlsný jako kocour. Spí jako dudek. Zpívá jako slavík. Krade jako straka. Má paměť jako slon.

1. a) Ve větách společně vyhledejte skladební dvojice a vypište je na tabuli. U každého podmětu určete a nadepište jeho rod a číslo.

Řešení: Jak ledňáček (r. m., č. j.) bloudil Prahou. Bonifác (r. m., č. j.) se rozletěl. Na čistém nebi se potulovaly obláčky (r. m., č. mn.). Občas zavrčelo letadlo (r. stř., č. j.). Dole pod Bonifácem se ukázala Vltava (r. ž., č. j.). Po řece pluly lodě (r. ž., č. mn.). Po silnicích spěchala auta (r. stř., č. mn.). Bonifác (r. m., č. j.) předhoni několik lodí. Najednou se pod ním objevily vysoké domy (r. m., č. mn.).

b) Odpovězte na otázky:

Řešení: Kdo je Bonifác? Bonifác je pták ledňáček. Kterým velkým městem protéká řeka Vltava? Prahou.

c) Červeně vyznačte koncovku (poslední písmeno) u slovesa v přísudku. Všimněte si, jak se mění tvar slovesa, když se mění rod a číslo podmětu.

Řešení: Jak ledňáček bloudil Prahou. Bonifác se rozletěl. Na čistém nebi se potuloval-y obláčky. Občas zavrčel-o letadlo. Dole pod Bonifácem se ukázal-a Vltava. Po řece plul-y lodě. Po silnicích spěchal-a auta. Bonifác předhoni-l několik lodí. Najednou se pod ním objevil-y vysoké domy.

1. a) Z druhého odstavce vypište základní skladební dvojice. Určete rod a číslo podmětu. Jakou koncovku má v tomto případě přísudek?

Řešení: To – není, (to) – bláznec, zvířata – si stěžovala, (vy) – povídáte, Vořech – se divil, čas – nastal, houpačky – nevržou, vítr – fičí, (vy) – věřte, (ono) je nejkrásněji.

b) Odpovězte na otázky:

Řešení: Co se na jaru líbí Vořechovi? Vzduch jako by byl vypraný. Svět samý květ, samá vůně. Vysvětlete větu „Houpačky nikdy tak nevržou jako zjara.“ Na jaře začnou děti chodit na hřiště a houpou se na houpačkách. Proč se jaro nelíbilo kořatům a proč selatům? Kořata naříkala na svoje packy od bláta. Selata zmokla na kost. Souhlasíte s Vořechem, že na jaře je na světě nejkrásněji? Řekněte proč. Individuální.

2. Doplňte vynechané koncovky v přísudku.

Řešení: Na stromech dozrávala jablka. Ve sklenících se červenala rajčata. Pole se zazelenala. Ptáčata zmateně poletovala. Zrna na poli klíčila. V houštích spala srnčata. K babičce přijela na návštěvu vnoučata.

3. Věty převedte do množného čísla a napište je do sešitu.

Řešení: Kuřata pípala. Káčata se batolila. Zrna klíčila. Vysvědčení byla napsána. Skla byla vyleštěna. Mýdla voněla. Auta troubila. Okna byla natřena. Přání se splnila. Jídla nám chutnala. Města se vylidnila. Děvčata tancovala. Telata přežvykovala.

1. Z prvního odstavce vypište základní skladební dvojice. Určete rod a číslo podmětu (i u podmětu nevyjádřeného). Jakou koncovku má přísudek?

Řešení: myši (1. p., č. mn.) – žily; kočky (1. p., č. mn.) – číhaly; myši (1. p., č. mn.) – se naučily; (myši) (1. p., č. mn.) – se začaly ukrývat; odpověď na koncovku v přísudku viz žlutý rámeček.

2. K podmětům doplňte vhodné přísudky v minulém čase.

Řešení: Např. vlaštovky létaly, ulice vedly, jabloně kvetly, lampy svítily, švestky zrály, babičky pekly

3. Věty napište do sešitu v množném čísle.

Řešení: Na oknech stály vázy s květinami. Ve skříních se třpytily broušené mísy. Na zdech visely police s knihami. Na stolech byly připraveny polévky. V ošatce byla ozdobená velikonoční vajíčka. Na talířích byla rozpůlená rajčata.

4. Do sešitu pište odpovědi na otázky.

Řešení: Co dělaly děti na hřišti? Děti na hřišti běhaly. Kdy ti mrzly uši? Uši mně mrzly, když jsem neměl čepici. Na co se děti dívaly v televizi? Děti se dívaly na pohádku. Proč tě páliły oči? Oči mě páliły, protože mi do nich nafoukalo.

5. Doplňte neúplná slova. Napište do sešitu. Odůvodněte pravopis.

Řešení: Louky se zazelenaly (podmět r. ž., č. mn.). V trávě se objevily (zjevily; podmět r. ž., č. mn.) pampelišky (není vyjm. ani příb. slovo). Jabloně rozkvetly (předpona roz-; podmět r. ž., č. mn.). Zahrady zavoněly (podmět r. ž., č. mn.). Husy (vzor žena) se pásly (podmět r. ž., č. mn.) v trávě (vzor žena). Kachny se potápěly (podmět r. ž., č. mn.) ve vodě. Včely (vzor žena) poletovaly (podmět r. ž., č. mn.) po květech. Dívky (dívinka) si z pampelišek (není vyjm. ani příb. slovo) uvily (není vyjm. ani příb. slovo; podmět r. ž., č. mn.) věnečky.

1. Vypište základní skladební dvojice. Určete rod a číslo podmětu (i u podmětu nevyjádřeného). Jakou koncovku má přísudek?

Řešení: Kluci (r. m., č. mn.) si sedli; (kluci) (r. m., č. mn.) se vznášeli; (kluci) (r. m., č. mn.) zakroužili; páni (r. m., č. mn.) spustili; kluci (r. m., č. mn.) letěli; (kluci) (r. m., č. mn.) uviděli

2. Spojte vhodné dvojice slov. Řekněte, jaké písmeno napíšete v přísudku.

Řešení: vlci vyli, úředníci pracovali, potápěči se potápěli, krejčí šili, psi štěkali, turisté se procházeli, fotbalisté trénovali, kosi zpívali

3. a) Slovesa v přítomném čase převedte do času minulého a napište.

Řešení: štěbetali, letěli, chlubil, odletěli, pobíhali, zobali, Navštívili, pouštěli, jeli, přijeli

- b) V prvních pěti větách určete slovní druhy.

Řešení: Ptáci (1) ráno (6) hlasitě (6) štěbetají (5). Holubi (1) letí (5) do (7) polí (1). Pávi (1) se (3) chlubí (5) svým (3) peřím (1). V (7) září (1) čápi (1) odlétají (5) na (7) jih (1). Zajíci (1) pobíhají (5) hbitě (6) po (7) poli (1).

- c) Vyhledejte slova s počátečním velkým písmenem, odůvodněte pravopis.

Řešení: Rakušané. Název obyvatel Rakouska.

4. Do vět doplňte vhodné podměty.

Řešení: např. Psi, Káčata, Krávy, Zajíci

1. Z prvního odstavce vypište základní skladební dvojice. Určete rod a číslo podmětu. Barevně vyznačte koncovku slovesa v přísudku.

Řešení: Lesy (r. m. neživ., č. mn.) rostl-y; vytvářel-y lesy (r. m. neživ., č. mn.); stromy (r. m. neživ., č. mn.) padl-y; (stromy (r. m. neživ., č. mn.)) zetlel-y, rostl-y stromy (r. m. neživ., č. mn.)

2. K podmětu pište vhodné přísudky v minulém čase.

Řešení: Např. Autobusy přijely. Květy se rozvinuly. Klasy vyrostly. Hlasy zazněly.

3. Slovesa v přítomném čase převedte do času minulého. Věty napište.

Řešení: Stromy se ve větru chvěly a ohýbaly. Květy se rozvíjely a voněly. Balvany se řítily ze stráně. Na nebi mizely mraky. Stromy šuměly ve větru. Květy zavoněly. Lesy byly vykáceny. Zbývaly holé pařezy. Dřevaři svázeli dříví z lesa.

4. Doplňte koncovky v přísudku a vynechané měsíce. Pište do sešitu. Za větu doplňte číslicí pořadí věty podle časové posloupnosti.

Řešení: V září dětem začaly školní povinnosti. – 9.; V březnu se zazelenaly jarní pupeny. – 3.; V červenci posílaly maminky děti na tábory. – 7.; V květnu slavíme Den matek. – 5.; V únoru se konaly maškarní bály. – 2.; V listopadu nastaly sychravé dny. – 11.; V srpnu zemědělci sklízeli obilí. – 8.; V červnu se žáci těšili na prázdniny. – 6.; V prosinci děti kupovaly vánoční dárky. – 12.; V lednu kluci hráli hokej na zamrzlém rybníku. – 1.; V dubnu děvčata barvila velikonoční vajíčka. – 4.; V říjnu padala poslední jablka ze stromů. – 10.

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 123

OPAKOVÁNÍ

1. Ve větách vyznačte podmět (čarou) a přísudek vlnovkou.

Řešení: První silnice vznikly ve starověku už před třemi tisíci lety. Jejich stavitelé položili dospodu kamení. Na ně další dělníci nasypali štěrk. Nahoru potom dlaždiči umístili dlažbu. Po staletí sloužily tyto cesty především obchodníkům.

2. Podle koncovky slovesa v přísudku vyberte a doplňte vhodný podmět.

Řešení: Zemědělci sázeli brambory. Lokomotivy/Autobusy se rozjely. Vojska dobyla cizí území. Muži rádi sportovali. Přes cestu přeběhly veverka.

UČEBNICE

str. 124

1. Zdůvodněte, proč Lucka pozorovala a trhala květiny.

Řešení: Sbírala květiny do herbáře. Zapisovala si informace o vzhledu květin.

2. Pozorně si přečtete text. Vysvětlete, co je herbář.

Řešení: Herbář je vlastnoručně vyrobený soubor rostlin, ke kterým si píšeme informace o jejich vlastnostech.

Uč., str. 125–128 | X. STAVBA SOUVĚTÍ

UČEBNICE

str. 125

1. V každém větném celku vyhledejte jeden nebo více přísudků. Na základě vyhledaných přísudků rozdělte větné celky na věty jednoduché (VJ) a souvětí (S).

Řešení: Konečně ustaly deště. – VJ; Prudké lijáky po sobě nechaly záplavy bahna a písku. – VJ; Potoky se přestaly valit a proudy vody se uvelebily ve svém korytu. – S; Stébla trav se zvědavě rozhlížela, kdo přišel k jaké škodě. – S; Za polní žínkou Evelínkou přihopkal zajíc. – S; Prosil ji, aby pro něho něco vymyslela. – S; Zajíc totiž měl výrazně voňavé tlapky od toho, jak brouzдал v jeteli. – S; Jsou potom moc snadno k vyčuchání a zajíc není na poli ani v lese v bezpečí. – S

2. a) Rozpoznejte věty jednoduché a souvětí.

Řešení: Zavolali nám, aby tatínek přišel do školy. – S; Svačina ležela na stole a my jsme měli hlad. – S; Zámek byl otevřen až od tří hodin. – VJ; Část přístroje v krabici chyběla. – VJ; Protože jsme měli velký hlad, spěchali jsme k babičce, která nám určitě něco dá. – S; Zavolejte nám později. – VJ; Rodiče nevěřili, že nám ujel autobus. – S; Z okna jsme viděli souseda, jak přivezl malá štěňata. – S

b) Vyhledejte souvětí, které se skládá ze tří vět.

Řešení: Protože jsme měli velký hlad, spěchali jsme k babičce, která nám určitě něco dá.

3. a) Rozlišujte věty jednoduché a souvětí. Do sešitu vypište slova, která spojují věty jednoduché v souvětí. Určete jejich slovní druh.

Řešení: a, protože, které, ale; Spojky.

b) Článek vymyslete nadpis.

Řešení: Např. Chudák batoh

c) V prvních třech větných celcích určete slovní druhy.

Řešení: Má (5) zářivé (2) barvy (1), ale (8) nezáří (5). Je (5) smutný (2). Občas (6) si (3) dokonce (6) i (8) popláče (5), protože (8) s (7) ním (3) Pepík (1) špatně (6) zachází (5). Klidně (6) s (7) ním (3) hodí (5) na (7) podlahu (1) nebo (8) mu (3) spadne (5) do (7) bláta (1).

4. a) Věty jednoduché změňte na souvětí. Použijte spojovací výrazy z nabídky.

Řešení: a) Na hrázi postávali rybáři, kteří se chystali na výlov rybníka. b) Museli jsme se vrátit domů, protože se pomalu blížil večer. c) Honzík by chtěl nový počítač, i když starý ještě dobře funguje. d) Eva si chtěla uvařit vajíčka, ale v ledničce žádná nenašla. e) Papoušek odpověděl každému, kdo při příchodu pozdravil.

b) Vytvořená souvětí запиšte do sešitu. V každé větě vyznačte základní skladební dvojici, nezapomeňte na slovně nevyjádřený podmět.

Řešení: a) Na hrázi postávali rybáři, kteří se chystali (rybáři) na výlov rybníka. b) (My) Vrátili jsme se domů, protože se pomalu blížil večer. c) Honzík by chtěl nový počítač, i když starý (počítač) ještě dobře funguje. d) Eva si chtěla uvařit vajíčka, ale (Eva) v ledničce žádná nenašla. e) Papoušek odpověděl každému, kdo při příchodu pozdravil.

5. a) Určete počet vět ve větných celcích a odůvodněte psaní čárek.

Řešení: Čert se snažil ze všech sil, ale Matoušovu duši nezískal. (2, před spojkou *ale* se píše čárka); Rozhodl se tedy, že aspoň zničí jeho pole. (2, před spojkou *že se* píše čárka); Vzal s sebou velký kožený pytel a sbíral do něj kameny ve velikém lomu pod Žebrákovským kopcem. (2, před spojkou *a se v tomto případě čárka nepíše*); Dávno se vystřídaly noc a den (*a spojuje slova, ne věty*), když byl Satanáš s prací hotov. (2, před spojkou *když se* píše čárka); Obrovský pytel hodil přes rameno, (*není spojovací výraz*) letěl ztěžka a kámen po kameni cestou trousil. (3, před spojkou *a se v tomto případě čárka nepíše*); Utrmácený doletěl nad Matoušův statek. Tady zjistil, že je jeho měch prázdný. (2, před spojkou *že se* píše čárka)

b) Z textu vypište do jednoho sloupce slova s předponou, do druhého předložky se slovem.

Řešení: předpona: nezískal, zničí, vystřídaly, ztěžka, utrmácený, doletěl, zjistil; předložky: ze všech, s sebou, pod Žebrákovským, s prací, přes rameno, po kameni, nad Matoušův

c) Najděte všechna zvrtná slovesa.

Řešení: se snažil, rozhodl se, vystřídaly se

d) V článku vyhledejte dvě slova protikladná a dvě slova souznačná.

Řešení: souznačná: čert || satanáš, měch || pytel; protikladný: den × noc, lom × kopec

6. Obsah každého souvětí vyjádřete větou jednoduchou.

Řešení: a) Po rozednění začínají zpívat ptáci. b) Po oteplení začneme hrát fotbal. c) Před odjezdem na dovolenou zaliju všechny květiny. d) Pro zdraví jíme ovoce.

7. a) Doplněte souvětí a ke každému napište jeho větný vzorec.

Řešení: Např. Večer se umyju a vyčistím zuby. V1 a V2. Rádi jezdíme vlakem, protože projíždí pěknou krajinou. V1, protože V2. Chci být zdravý, proto chodím do sauny. V1, proto V2. Šel bych rád ven, ale jsem nemocný. V1, ale V2. Vodník je postava, která je známá z pohádek. V1, která V2.

b) Odůvodněte psaní čárek.

Řešení: Čárky píšeme, protože jsou ve větách spojky, před které čárka patří.

9. a) Do vět doplňte vhodné spojovací výrazy.

Řešení: Byli jednou tři synové, kteří neměli otce ani matku. Zůstalo jim po nich jen dědictví, ale to dědictví jim nebylo k ničemu. Nemohli se totiž mezi sebou dohodnout, jak majetek po rodičích rozdělit. Nakonec si řekli, že půjdou ke králi a poprosí ho, aby je podělil. Potom se vydali na cestu.

b) Říkejte, kde napíšete čárku. Zdůvodněte.

Řešení: Čárku píšeme tam, kde jsou spojovací výrazy spojující více vět.

c) K některým souvětím запиšte větný vzorec.

Řešení: Vybrali jsme první tři věty: V1, kteří V2. V1, ale V2. V1, jak V2.

1. b) Vysvětlete vyznačená spojení slov a význam slova *staromilec*.

Řešení: Je neomezeným králem: má neomezené pole působnosti. Jeho pracovní náplň tvoří: činnosti, které spadají do jeho pracovní náplně. Má spadenou na mladá děvčata: má velký zájem o mladá děvčata. Staromilec je milovník.

Uč., str. 129–135 | XI. ŘEČ PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ

1. a) Přečtěte si vyprávění. Všimněte si podtržených částí textu. Co vyjadřují?

Řešení: Vyjadřují přímou řeč.

b) Vysvětlete, co je *gravitace*. Pokud nevíte, vyhledejte údaj na internetu.

Řešení: Gravitace je silové působení mezi všemi druhy hmot.

1. a) Už víte, že přímá řeč je vyznačena uvozovkami. V textu vyhledejte všechny přímé řeči a podtrhněte je oranžovou pastelkou. Modrou pastelkou podtrhněte uvozovací věty.

Řešení: Malá moucha pokřikovala: „Nemá tečku na zadečku!“ Slunéčko už vidělo, jak se maminka zlobí a říká: „Nemůžeš dát na svoje věci pozor? Tebe tak někam pustit!“ Knížka slunéčku řekla: „Tolik nářku pro jednu tečku! Já mám teček habaděj, za každou větou jednu a ještě nad každým měkkým i. Já ti jednu dám.“

b) Odpovězte na otázky:

Řešení: Vysvětlete, na čem je založen vtíp uvedeného příběhu. Knížka nabízí interpunkční znaménka slunéčku sedmítečnému, které ztratilo svoji tečku ze zad. Které druhy hmyzu vystupují ve vyprávění? Které další druhy hmyzu znáte? Slunéčko sedmítečné, moucha. Vysvětlete význam slovního spojení *mrzutá věc*. Skutečnost, která někoho mrzí. Špatná věc.

c) V prvním větěném celku určete slovní druhy.

Řešení: Slunéčko (1) sedmítečné (2) ztratilo (5) jednu (4) tečku (1), a (8) to (3) je (5) velice (6) mrzutá (2) věc (1).

2. a) Doplňte uvozovky v přímé řeči a chybějící *i, í / y, ý*. Napište do sešitu.

Řešení: Jednou vyšla Manka z jeskyně a povídá: „Rumcajsi, narodil se nám synek.“ Rumcajs řekl: „To si musím na radost vystřelit z pistole.“ Potom dodal: „A teď se na našeho synka podívám.“ Když chlapce spatřil, napadlo ho: „Já bych mu udělal střevíčky.“ Manka se udiveně zeptala: „To myslíš vážně?“

b) Vlnovkou vyznačte slovesa a určete u nich osobu, číslo, způsob a čas.

Řešení: vyšla – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; povídá – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; narodil se – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; řekl – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; si musím vystřelit – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; dodal – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; se podívám – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; spatřil – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; napadlo – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; bych udělal – 1. os., č. j., zp. podm., čas min.; zeptala – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; myslíš – 2. os., č. j., zp. ozn., čas přít.

1. a) Vyhledejte přímou řeč. Na jakém místě ve větěném celku stojí?

Řešení: Přímá řeč je tady na 1. místě. Je to část věty, která je v uvozovkách.

b) Řekněte, jaká koncová znaménka stojí za přímou řečí. Jakým písmenem začíná v těchto případech uvozovací věta?

Řešení: Za přímou řečí jsou vždy uvozovky nahoře a věta uvozovací začíná malým písmenem.

c) Vysvětlete význam lidového rčení *Přiznání je polehčující okolnost*.

Řešení: Kdo se přizná ke svému činu, dostane pak menší trest.

2. a) Spojte přímou řeč s uvozovací větou. Kde napíšete uvozovky? První tři věty přepište.

Řešení: „Pojď se projít na chodbu,“ řekl Kamil Honzovi. „Nechce se mi, zase bys do mě strkal,“ odpověděl Honza. „Půjčíš mi své fixy?“ požádal Kamil Evu. „Nepůjčím, mám strach, že mi je zlomíš jako Hance,“ řekla Eva. „Přijdeš odpoledne k nám?“ ptal se Kamil Edy. „Nepřijdu, nechci mít rozbité věci,“ odpověděl Eda.

c) V textu vyhledejte vlastní jména a zapište je seřazená podle abecedy.

Řešení: Eda, Eva, Hanka, Honza, Kamil

UČEBNICE

str. 132

1. a) Vyhledejte a podtrhněte přímou řeč.

Řešení: „Dobry ráno,“ křičí kos, co má hnízdo na borovici, na souseďa vrabčáka, co bydlí u okapu, „už je čas.“ „Vím, vím, vím,“ povídá vrabec, „už abych lít, kde bych něco štíp, štíp, štíp, aby bylo co jíst, vid'?“ „Vskutku, vskutku,“ brouká holub na střeše, „jsou s tím starosti, málo potravy.“

b) Kterí ptáci se účastnili rozhovoru?

Řešení: kos, vrabec, holub

2. a) Vyhledejte a přečtěte přímé řeči. Řekněte, kdy je uvozovací věta před přímou řečí, kdy za ní a kdy je vložena do přímé řeči.

Řešení: „Kdo jsi?“ zeptal se Malý princ. „Jsem liška,“ řekla liška. „Pojď si se mnou hrát,“ navrhl jí Malý princ, „jsem tak smutný.“ Liška namítla: „Nemohu si s tebou hrát, nejsem ochočena.“ Malý princ přemýšlel a pak dodal: „Co to znamená ochočit?“ „Je to něco, na co se moc zapomíná,“ odpověděla liška, „znamená to vytvořit pouta.“

c) Víte, odkud pocházel Malý princ? Pokud ne, zjistěte to do příští hodiny.

Řešení: Pocházel z malé planety B612.

3. a) Vymyslete přímou řeč k uvozovacím větám.

Řešení: Individuální.

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 134

OPAKOVÁNÍ

1. Rozlišujte, zda se jedná o větu jednoduchou (VJ), nebo souvětí (S). Zkratku pište za větný celek. Za souvětí připište větný vzorec.

Řešení: VJ, S (V1, V2.); S (V1, protože V2, a V3.); S (V1, který V2.)

2. Čarou podtrhněte přímou řeč. Vlnovkou vyznačte uvozovací větu.

Řešení: „Bylo by prima, kdybyste také začali sbírat známky,“ řekl Viktorín. Vzápětí dodal: „Ty známky ale nesmějí být zničeny.“

UČEBNICE

str. 135

1. Přečtěte si SMS zprávu. Za pomoci textu řekněte, co je pro ni typické.

Řešení: Text postrádá strukturu, chybí diakritika, krátké nerozvitě věty.

4. Doma nebo ve škole napište e-mail a pošlete ho některému spolužákovi. Napište v něm, na co se o prázdninách nejvíc těšíte, a zdůvodněte proč.

Řešení: Blíž dopisu je e-mail.

Uč., str. 136–139 | XII. ZÁVĚREČNÉ OPAKOVÁNÍ

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 136

OPAKOVÁNÍ

1. a) Přečtěte si text a vymyslete mu nadpis.

Řešení: Klokán

b) Odpovězte na otázky:

Řešení: Do které skupiny savců patří klokani? Podle čeho tento název vznikl? **Vačnatci.** Podle vaku na bříše. Proč klokani mládě přežívá první měsíce života v matčině vaku na bříše? **Protože je příliš malé na to, aby dokázalo přežít v okolním světě, vyšplhá po matčině srsti do**

vyhřátého vaku. Čím se mládě ve vaku živí? Zde se živí mateřským mlékem. Víte, ve kterém světadílu klokani žijí? Jakým způsobem se pohybují? Žijí v Austrálii a pohybují se skákáním.

c) U podtržených podstatných jmen určete rod, číslo, pád a vzor.

Řešení: samice – 1. p., č. j., r. ž., vzor růže; klokana – 2. p., č. j., r. m., vzor pán; skupiny – 4. p., č. j., r. ž., vzor žena; savců – 2. p., č. mn., r. m. živ., vzor muž; mládě – 1. p., č. j., r. stř., vzor kuře

d) U tučně vyznačených sloves určete osobu, číslo a čas.

Řešení: **nosí** – 3. os., č. j., čas přít.; **říkáme** – 1. os., č. mn., čas přít.; **bude žít** – 3. os., č. j., čas bud.

e) V textu vyhledejte dvě slova souznačná.

Řešení: kapsa/vak

f) V posledním větě určete slovní druhy.

Řešení: Po (7) osmi (4) měsících (1) je (5) dost (6) velké (2), vyskočí (5) z (7) vaku (1) a (8) dál (6) už (6) bude (5) žít (5) samostatně (6).

g) V každém větě určete slovesa ve tvaru určitém. Potom rozhodněte, který větný celek je věta jednoduchá a který je souvětí.

Řešení: Víte, nosí – S; patří, říkáme – S; mají – VJ; měří – VJ; je, dokázalo přežít, vyšplhá – S; se živí – VJ; je, vyskočí, bude žít – S

2. a) Složte části přísloví. Doplňte neúplná slova a přísloví ve správném znění napište.

Řešení: Lež má krátké nohy, daleko neuteče. Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš. Je tma jako v pytli. Mám hlad, že bych hřebíky polykal. Čí chleba jíš, toho píseň zpívej. Kolik jazyků znáš, tolikrát jsi člověkem. Boží mlýny melou pomalu, ale jistě.

c) U vyznačených podstatných jmen určete rod, číslo, pád a vzor.

Řešení: lež – 1. p., č. j., r. ž., vzor kost; nohy – 4. p., č. mn., r. ž., vzor žena; člověkem – 7. p., č. j., r. m. živ., vzor pán; jazyků – 4. p., č. mn., r. m. neživ., vzor hrad; mládí – 6. p., č. j., r. stř., vzor stavení; stáří – 6. p., č. j., r. stř., vzor stavení; hřebíky – 4. p., č. mn., r. m. neživ., vzor hrad; pytli – 6. p., č. j., r. m. neživ., vzor hrad; píseň – 4. p., č. j., r. ž., vzor píseň

d) Časujte sloveso být ve všech časech.

Řešení: já jsem, ty jsi, on/ona/ono je, my jsme, vy jste, oni/ony/ona jsou

UČEBNICE ————— OPAKOVÁNÍ ————— **str. 137** ————— OPAKOVÁNÍ —————

3. a) Odůvodněte pravopis neúplných slov a napište je do sešitu.

Řešení: sbírka, lízátko, pytlák, mysl, splývání, talíř, lvíče, píseň, sídliště, pilník, bible, myslivec, pýcha, umyvadlo, sýček, chvíle, třpyt, obydlí, cvičitel, sklizeň, jeviště, polibek, povinnost, vycházka, klopýtnutí, pytel, televize, písmo, vítěz, Přibyslav, Litomyšl, pilina, zívnutí, sysel

b) Určete vzor podstatných jmen v prvním a druhém řádku.

Řešení: sbírka – vzor žena, lízátko – vzor město, pytlák – vzor pán, mysl – vzor kost, splývání – vzor stavení, talíř – vzor stroj, lvíče – vzor kuře, píseň – vzor píseň, sídliště – vzor moře, pilník – vzor hrad, bible – vzor růže, myslivec – vzor muž, pýcha – vzor žena, umyvadlo – vzor město, sýček – vzor pán, chvíle – vzor růže, třpyt – vzor hrad, obydlí – vzor stavení, cvičitel – vzor muž

c) Z některých podstatných jmen utvořte slovesa nebo přídavná jména.

Řešení: Např. sbírka – sbírat, lízátko – lízat, pytlák – pytlácký, mysl – myslet, splývání – splývavý

4. Tvořte věty s danými slovy.

Řešení: Individuální.

5. K části slova doplňte vhodnou předponu.

Řešení: rozzuřil, bezzubý, nadporučík, vzpomenout, objednávky, rozkvetly, předložka, objezd

6. Napište odpovědi v množném čísle. Použijte slova z nápovědy.

Řešení: Čím se živí vlaštovka? Komáry a mouchami. Kdo si shromažďuje zásoby obilí? Křečci a hraboši. Která zvířata se pasou na louce? Krávy a husy. Kdo sbírá na květinách sladkou šťávu? Včela a čmeláci. Kdo hlídá pánovo obydlí? Psi.

7. Napište s podstatnými jmény a slovesy v množném čísle.

Řešení: Orli bojují zobáky a drápy. Rysi bojují tlapami. Čápi chytají žáby a ryby. Žáby se živí mouchami a komáry. Sokoli pronásledují holuby. Lvi se plížili za antilopami a gazelami. Slepice sezobnou červy i žížaly.

8. Slova v závorkách napište v náležitém tvaru, doplňte i, í / y, ý.

Řešení: Kouzelné říše bývají za vysokými horami, za nekonečnými lesy a za hlubokými řekami. Pohádkoví králové obvykle mívají tři syny nebo tři dcery. Zakleté zámky stojí obyčejně na skleněných kopcích. Na lesních mýtinách tančí krásné víly. V dřevěné chaloupce mezi vysokými stromy často žijí ježibaby. Nad nestvůrami nakonec zvítězí dobrosrdeční mládenci.

UČEBNICE ——— OPAKOVÁNÍ ——— **str. 138** ——— OPAKOVÁNÍ ———

9. b) V každé větě podtrhněte čarou podmět a vlnovkou vyznačte přísudek.

Řešení: Jeřáby zvedají obrovitánské trámy. Na návštěvu k nám přijedou Francouzi. Maminka dala na naše dva stoly nové ubrusy. Rybáři chytají ryby na červy. Pejsci do školy nesmějí. Nad vrcholy skal vysvitlo sluníčko. Včely poletují z květu na květ. Tetička se objednala k léčiteli.

c) V textu vyhledejte slova citově zabarvená.

Řešení: Maminka, Pejsci, sluníčko, Tetička

d) Napište tři slova podřazená slovu ryba.

Řešení: pstruh, kapr, losos, úhoř...

e) Napište slovo nadřazené slovům maminka, babička.

Řešení: ženy, matky...

10. a) Doplňte i, í / y, ý.

Řešení: silně, usychalo, jeteli, sysla, povídá, sychravo, Sysel, odpoví, vysvitlo, bych, vytvořil, zásoby, obilí, sýpce, sýček, povykoval, blíží, myslivec, systlem, síly, stačily

b) Vyhledejte slovesné tvary a určete u nich všechny mluvnické kategorie.

Řešení: **pršelo** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **usychalo** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **běžel** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **potká** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; **povídá** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **máme** – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **odpoví** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; **vysvitlo** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **bych vytvořil** – 1. os., č. j., zp. podm.; **letěl** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **povykoval** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **utíkej** – 2. os., č. j., zp. rozkaz.; **blíží se** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **ukončil** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **pelášil** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **stačily** – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas min.

11. Co je ve větách naopak? Rozdělte se do dvojic. Věty opravte a napište. Potom je zapisujte společně na tabuli. Kdo měl cvičení bez chyby?

Řešení: Pekaři pekli buchtu. Maminky chovaly děti. Myslivci mířili na srnce. Rybáři chytali ryby. Psi honili zloděje. Kuřata zobala červy.

12. Určete slovní druhy slov v básni.

Řešení: Start (1) do (7) léta (1). Léto (1) zná (5) tisíc (4) legrací (1). Je (5) běhací (2), skákací (2), koupací (2) a (8) plovací (2)! Volá (5) nás (3): „Kde (6) jste (5), dobráci (1)?“ „Jsmo (5) přilepení (2) za (7) křídlo (1), drží (5) nás (3) školní (2) lepidlo (1). Že (8) je (5) tak (6) teplo (6), školník (1) dříme (5). Tajně (6) se (3) z (7) lavic (1) odlepíme (5) a (8) vystartujeme (5) do (7) léta (1). Třída (1) vám (3) právě (6) odlétá (5)!”

Uč., str. 140–141 | XIII. ZÁVĚREČNÝ TEST ZNALOSTÍ S MAGIKEM

UČEBNICE ——— OPAKOVÁNÍ ——— **str. 140** ——— OPAKOVÁNÍ ———

1. a) Přečtěte si text písničky. Doplňte chybějící písmena.

Řešení: hebkou, nehladte, mříž, prstů

b) Uvedte slovo protikladné ke slovu hebký:

Řešení: hebký × drsný

c) Určete slovní druh slov z básně:

Řešení: máme (5), hebkou (2), po (7), tu (3), deset (4)

d) Určete rod, číslo, pád a vzor vyznačených podstatných jmen:

Řešení: zvířata – r. stř., č. mn., 4. p., vzor kuře; zahradě – r. ž., č. j., 6. p., vzor žena; lvu – r. m. živ., č. j., 3. p., vzor pán; mříž – r. ž., č. j., 4. p., vzor píseň; prstů – r. m., č. mn., 2. p., vzor hrad

2. Doplňte i, í / y, ý a správné slovo z nápovědy.

Řešení: Přibyl mi nový odznak do sbírky. Zbyněk přibil poličku nad postel. Michal chce být letcem. Svého psa bys neměl bít. Mezi sovy patří i výr. Na řece pod splavem se vytvořil vír. Byl hodně vyprahlý, a proto hltavě pil. Motýli, včely i čmeláci přenášejí pyl. Naše kočka Lízinka se ke mně ráda lísá. Když hora není porostlá lesy, říkáme, že je lysá. Milena ochraptěla a sotva sípala. Evička sypala slepicím zrní.

3. Slova ze závorčky napište v náležitém tvaru.

Řešení: větvi, posteli, lvi, vosy, psy, kosi, poli, slovy

4. V každé větě vyberte vhodný podmět. Vytvořené věty запиšte.

Řešení: Kočky, Kosi, Lesy, Strašidla, Ryby